זון אויפגאנג — 5.42.
זון אונטערגאנג — 7.17.

די איינציקע אידישע צייטונג אין מערב קאנאדע עטאבלירט אין 1910 דערשיינט

יעדן טאג

אידישע וואכרט

THE ISRAELITE PRESS

THE GATEWAY OF THE WEST

וועטער: קלאר און מילד

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910 PUBLISHED DAILY

מיטוואך כח׳ ניסן, תרצ״א. — Published Daily except Saturday and Sunday. — דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג — Vol. 21, No. 75. Winnipeg, Wed. April 15, 1931.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY APR 21 1931 ASTOR, LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

רעפובליק פראקלאמירט אין שפאניע

קעניג אלפאנסא דער דרייצנטער אבדיקירט פון טראן און פארלאזט דאס לאנד

ניסעטא אלקאלא זאמארא ווערט ערשטער פרעזידענט פון דער רעפובליק. — פאלק פייערט מיט פרייד באפרייאונג פון דער מאנארכיע. — רעפובליקאנישע פלאגן אויסגעהאנגען איבער העגירונגס געביידעס אין מאדריד

מאדריד, אפר. 15. — אונטערגעבנדיק זיך צו דעם ווילן פון׳ם פאלק, האט קעניג אלפאנסא דער 13טער, פון דער אלטער בורבאנישער דינאסטיע, נעכטן 6 אוונט אפגעראנקט פון טראן און האט גלייך פארלאזן דאס לאנד אונטער א גאראנטיע פון די רעפובליקאנישע פירער פאר זיין איינגענער און זיין פאמיליעס זיכערקייט.

ניסעטא אלקאטא זאמארא, רעפובליקאנישער פירער, וועלכער איז ערשט לעצ־טענס באפרייט צווארן פון געפענגניש האט גלייך איבערגענומען די רעגירונג ווי דער צייטווייליקער פרעזידענט און האט אנגעצייכנט זיין נייעם קאבינעט.

דערווייל האט פרעמיער אזנאר פראק־לאמירט קרינס צושטאנד, צו האלטן אר־דענונג ביז זיין נייע רעפובליקאנישע רעג־רונג וועט איבערנעמען די מאכט. ער האט אבער דערקלערט, אז דאס פאלק וועט ניט געשטערט ווערן אין זיינע אויסדרוקן פון פרייד, אזוי לאנג ווי עס וועט זיך האלטן אין אדרענונג.

דר׳ פראקלאמירונג פון דער רעפובליק איז אויפגענומען נעוואָרן פון׳ם פאלק מיט ווילדער פרייד. די נאכט זיינען נעוואָרן פול מיט פריידיקע מאסן, וואס האבן נע־טראגן שנעל צונעגרייטע רעפובליקאנער פלאגן. בעת דאפעל מאנטשען נווערא, איינער פון די אנגעזעענע רעפובליקאנער, האט ארויסגעצייגן דעם רעפובליקאנער פלאג אויף דער געביידע פון אויסערן מי־ניסטעריום. האט דער עולם אויסגעבראכן אין א ווילדן ענטוזיאזם.

דער קעניג איז אפגעפאר אליין, מאנ־טרע אין דער אויטאמאביל, אין דער באגלייטונג פון א פריינט׳ א פאליציסט און עטלאכע רע־פובליקאנער פירער צו באוואכן אים. דעם קעניגס פאמיליע דארף ארויספאר׳ן היינט. באאמטן זיינען ארויסגעגאנגען געווארן איבער׳ן לאנד צו באפרייען גלייך אלע פאליטישע געפאנגענע.

שפאנישער קעניג לאדעט איין רעפובליקאנישן פירער

מאדריד, אפריל 14. — היינט האט עס אויסגעזעען צו זיין אומפארמיידלאך דער פאל פון דער מאנארכיע און די פראקלאמירונג פון א רעפובליק אין שפא־ניע. — סיידן דער קעניג זאל פראקלא־מירן קרינס צושטאנד, וואס וועט פירן צו בירגער קריג.

ניצעטא אלקאלא זאמארא, וועלכער ווערט באטראכט ווי דער קומענדיקער פרעזידענט פון דער שפאנישער רעפוב־ליק, איז היינט איינגעלאדן געווארן צום קעניג, וואו ער האט פארבראכט א היב־שע צייט. ווען ער איז ארויס פון פאר־לאץ, האט מען בלויז געזאגט, אז ער איז צופרידן מיט׳ן שמועס וואס ער האט גע־האט מיט׳ן קעניג.

די רעפובליקאנער פירער האבן דער־ווייל געגרינדעט א רעוואלוציאנערע „שאטן״ רעגירונג אין זאמאראס הויז אין מאדריד. צווישן זיי געפינט זיך לארגא קאבאלערא, פרעזידענט פון דער אלגעמיינער ארבעטער פעדעראציע. זיי האבן דערקלערט, אז זיי וועלן דארטן זיצן ביז די רעפובליק וועט עקזיסטירן, אדער מען וועט זיי פארזיצן אין געפענ־ניס. קאבאלערא [illegible] אז א רעפובליק עקזיסטירט שוין פאקטיש, און, אויב עס וועט נויטיק זיין, וועט זי באפעלקערונג פון די פארקלענערטע תבו־אה פראכטן.

די ריינע פארדינסטן פון דער אייזנ־באן זיינען פאר׳ן יאר געווען איבער 26 מיליאן דאלאר. קארנע 24 מיליאן דערפון גייט אויף צו באצאלן צינזן אויף די אינוועסטמענטס פון׳ם פובלי־קום, אבער די צינזן באטרעפן איבער פופציג מיליאן דאלאר, און דער דעפי־ציט וועט דארפן געדעקט ווערן פון דער רעגירונגס קאסע.

די פראכט הכנסות פאר׳ן יאר, זיינען געפאלן אויף 36 מיליאן דאלאר, אכצן פראצענט פון׳ם סך־הכל, און דער פאר־קאשיר פארקער האט אריינגעבראכט מיט 5½ מיליאן דאלאר וויינינער ווי לעצטן יאר, — א פאל אויף קארנע 17 פראצענט.

באזונדערס פון די פארקלענערטע תבו־אה פראכטן.

די ריינע פארדינסטן פון דער אייזנ־באן זיינען פאר׳ן יאר געווען איבער 26 מיליאן דאלאר. קארנע 24 מיליאן דערפון גייט אויף צו באצאלן צינזן אויף די אינוועסטמענטס פון׳ם פובלי־קום, אבער די צינזן באטרעפן איבער פופציג מיליאן דאלאר, און דער דעפי־ציט וועט דארפן געדעקט ווערן פון דער רעגירונגס קאסע.

די פראכט הכנסות פאר׳ן יאר, זיינען געפאלן אויף 36 מיליאן דאלאר, אכצן פראצענט פון׳ם סך־הכל, און דער פאר־קאשיר פארקער האט אריינגעבראכט מיט 5½ מיליאן דאלאר וויינינער ווי לעצטן יאר, — א פאל אויף קארנע 17 פראצענט.

באפעלקערונג פון׳ם פארלאנד אויסגעגעבן געווארן.

שפאנישער קעניג לאדעט איין רעפובליקאנישן פירער

מאדריד, אפריל 14. — היינט האט עס אויסגעזעען צו זיין אומפארמיידלאך דער פאל פון דער מאנארכיע און די פראקלאמירונג פון א רעפובליק אין שפא־ניע. — סיידן דער קעניג זאל פראקלא־מירן קרינס צושטאנד, וואס וועט פירן צו בירגער קריג.

ניצעטא אלקאלא זאמארא, וועלכער ווערט באטראכט ווי דער קומענדיקער פרעזידענט פון דער שפאנישער רעפוב־ליק, איז היינט איינגעלאדן געווארן צום קעניג, וואו ער האט פארבראכט א היב־שע צייט. ווען ער איז ארויס פון פאר־לאץ, האט מען בלויז געזאגט, אז ער איז צופרידן מיט׳ן שמועס וואס ער האט גע־האט מיט׳ן קעניג.

די רעפובליקאנער פירער האבן דער־ווייל געגרינדעט א רעוואלוציאנערע „שאטן״ רעגירונג אין זאמאראס הויז אין מאדריד. צווישן זיי געפינט זיך לארגא קאבאלערא, פרעזידענט פון דער אלגעמיינער ארבעטער פעדעראציע. זיי האבן דערקלערט, אז זיי וועלן דארטן זיצן ביז די רעפובליק וועט עקזיסטירן, אדער מען וועט זיי פארזיצן אין געפענ־ניס. קאבאלערא [illegible] אז א רעפובליק עקזיסטירט שוין פאקטיש, און, אויב עס וועט נויטיק זיין, וועט זי

קאנאדער נאציאנאלע אייזנבאנען האבן פארלוסט פון איבער 29 מיל. דאלאר פאר׳ן יאר

אטאווא, אפריל 14. — דער באריכט פון די נאציאנאלע אייזנבאנען אריינגע־טראגן אין הויז לעצטן אונטס איז ניט באזונדערס קיין פרייליכער. ער ציינט א דעפיציט פון די אייזנבאנען פון אר־בער 29 מיליאן דאלאר פאר׳ן יאר, און פון די פארבונדענע שיף ליניעס פון נאך 834 טויזנט דאלאר.

דער אינוועסטמענט אין די אייזנבא־נען איז א רייזיקער, און באטרעפט ווי־פיל די גאנצע נאציאנאלע חובות פון לאנד. די אינוועסטמענטס, אויסער דעם חוב צו דער רעגירונג, באטרעפן איין בויליאן מיט 250 מיליאן דאלאר, און אויס׳ן חשבון פון דער רעגירונג — 1 בויליאן מיט 330 מיליאן דאלאר.

דער סיסטעם האט לעצטן יאר געליטן, ווי אלע אייזנבאנען, פון דעם קריזיס און באזונדערס פון די פארקלענערטע תבו־אה פראכטן.

די ריינע פארדינסטן פון דער אייזנ־באן זיינען נעכטן ווידער געהערט גע־ווארן ביי דעם פארהער פון דער תבואה קאמיסיע, אונטער דער פארזיצערשאפט פון סער דזשאזיא סטעמפ.

דזשארדזש ע. קאסקארט, וועלכער האט זיך אנגעגעבן ווי א דערפארענער ספעקר לאנט, האט ביים פארהער דערקלערט, אז די פריזן פון ווייץ, וועלכן ניט געפאלן אונטער א דאלאר, ווען די ספעקולאנטן וואלטן געהאט א פרייע האנט צו ספעקר שטערט געווארן פון דעם וואס די אמע־ריקאנער רעגירונג האט קינסטלאך אנגע־הויב געזאגט צו דער תבואה ספעקר לאציע זיינען נעכטן ווידער געהערט גע־ווארן ביי דעם פארהער פון דער תבואה קאמיסיע, אונטער דער פארזיצערשאפט פון סער דזשאזיא סטעמפ.

דזשארדזש ע. קאסקארט, וועלכער האט זיך אנגעגעבן ווי א דערפארענער ספעקר לאנט, האט ביים פארהער דערקלערט, אז די פריזן פון ווייץ, וועלכן ניט געפאלן אונטער א דאלאר, ווען די ספעקולאנטן וואלטן געהאט א פרייע האנט צו ספעקר לירן. פרייע ספעקולאציע אין אבער גע־מערס, וואס האבן צו זאגן וועגן דעם, צו קומען מיט די טענות צו דער קאמיסיע.

פוילישע אינדוסטריאליסטן קלייבן זיך צו פארן קיין סאוועטן פארב., אבער האבן פלוצלונג חרטה

וואַרשע, אפר. 14. — די דעלעגאציע פון פוילישע אינדוסטריאליסטן וועלכע האט היינט געזאָלט אפפאָרן פון דאנצי־ג׳ן אויף א קאנטראקט פון רעגירונג פון פאסטן פון ארגאניזאציאנס סעקרעטאר פון דער פארטיי, מיט א יאר צוריק, זאָגט ער, האט ער אנגענומען דעם רייזן פון דער פארטיי, און דאס האט ער, גלויבט ער, שוין דערגרייכט.

די ידיעה איז געקומען פון ריגע און זי האט געלויטעט אז: „די סאוועטישע האנדלס קאמיסאר׳ן זאָלן האבן געזאגט, אז דער געפאלאנטער באזוך פון דער פוילישער דעלעגאציע אין סאוועטן פארבאנד איז א רעזולטאט פון דער פוילישער רעגירונג פון דער קעניגדרעך מאנופעקטשורערס אסן., פריי־ר׳ן דר׳ווייזן.

די פארזאמלונג וועט אפגעהאלטן ווערן מארגן (דאנערשטאג), 6.30 נ.מ., אין ראיאל אלעקסאנדרא הטעל. דער פרע־מיער וועט ריידן אויף דער טעמע, לויט אן אנאנס פון דעם סעקרעטאר: „בעסע־רע צייטן אין פאראויס״.

ראכיטשע עקזעקוטיווע וועט זיך ניט באטייליקן אין לאנדאָן. פארהאנדלונג

„עת לבנות״ קאנפערענץ דע־מאָנסטרירט עקזעקוטיווע פון עקספערטן

וואַרשע, אפר. 15 (איטא). — די קאנ־פערענץ פון דער צייטישער פראקציע „עת לבנות״ האט דא אנגענומען א רע־זאלוציע, וואס פארדרעט די שאפונג פון א צייטישער צענטראלער עקזעקוטיווע וואס זאל באשטיין פון עקספערטן, ניט נעטענדיק אין אכט זייער פארטיי אנגע־הערייקיט.

—(::)—

מאן זייער ערנסט פאר־וואונדעט אין מיין סט. סאָבוויי

א מאן מיט׳ן נאמען דיקסאן איז היינט 8.15 פרי, זייער ערנסט פארוואונדעט געווארן אין אן עקסידענט אין מיין סט. סאבוויי (אונטער די סי. פי. אר. טרעקס). ווי מיר דערוויזן זיך פון שפיטאל וואוהין ער איז אפגעפירט געווארן, אז זיין לאגע א קריטישע.

ווי א פארבייגייער דערציילט, איז דער דאזיקער מר. דיקסאן געפאלן אונטער סאבוויי אויף זיין אויטאמאביל אין דער צפון ריכטונג און איז אריינגעפאלן אין א בעטאנענעם סלופ. עעשמעטערדיק דעם פראגט פון זיין קאר. א פארלאריענער און קענטיק א פארוואונדעטער, האט ער זיך א וואַרף געטאן צו דער זייט, אבער דא איז אנגעקומען א שעלקירק עוועניו סטריט קאר און האט אים געגעבן א שטארקן שטויס. א צעבלוטיקטן האט מען אים ארויסגעטראגן אויפ׳ן טראטואר, פון וואנען מען האט אים דערנאך אנגעפירט אין שפיטאל אין א באוואוסטלאזן צו־שטאנד.

—(::)—

בודאפעסטער צייטונגען אנגע־קלאגט אין הויכפאַרראַט

בודאפעסט, אפר. 15 (איטא). — די מוניציפאליטעט האט פארפירט א פראָ־צעס אויף דער קלאגע פון הויכפארראט צום פאטערלאנד קעגן א צאל צייטונגען, וואס האבן באריכטעט די סענסאציאנעלע ידיעה אז די שיסערייען אין דער שול דעם צווייטן טאג פסח איז געווען ארגאניזירט פון אן אנטיסעמיטישער טערארישער ארגאניזאציע.

די פאליציי, פון וועלכער די צייטונגען זאלן האבן גענומען די ידיעה, איז זי זאל ווען האבן אויסגעפונען אזא פארשווערונג.

—(::)—

מארגן וויכטיקע פארזאמלונג פון אימיגראנטן הילף־פאראיין

מ. א. גרעי, סעקרעטאר פון אידישן אימיגראנטן הילף פאראיין בעט אונז צו מעלדן, אז דאנערשטאג דעם 16טן אפריל (מארגן), 8 אזייגער אין אונטס, וועט די עקזעקוטיווע פון דעם אידישן אימיגראנטן הילפס פאראיין אפהאלטן א ספעציעלע פארזאמלונג אין אפיס פון „דאס אידישע וואָרט״ און אלע מיטגלידער זיינען גע־בעטן צו קומען אין צייט ווייל די פאר־זאמלונג איז זייער א וויכטיקע.

ארבעטער פארוואונדעט אין עקסידענט

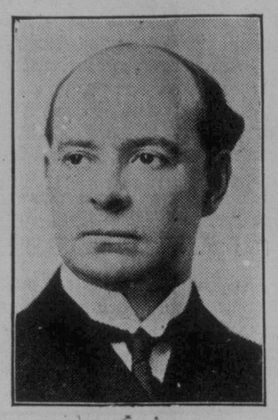

ריכטער אלבערט סעוויני, פון קווע־בעק, וועלכער איז ערנסט פארוואונדעט געווארן פון אן אוטאמאביל ווען ער איז צוגעקומען צו דער היים פון ריכ־טער אנטאניו גאליפאול.

סקול באָרד באשליסט צו שניידן שול באדינונג

ניט געקוקט אויף פראטעסטן פון צאלרייכע דעלעגאציעס באַ־שליסט זי איינצופירן $100 שכר־למוד פאר גרייד 12, שאפט אפ פרייע טעקסט ביכער פון גרייד 6 און העכער, און פירט איין האלבן טאג פאר אנגלישע קלאסן

פון סעפטעמבער דעם 1טן אן, וועלן זיינען געווען פון: אינדעפענדענט לייבאר פארטיי, נארט ווייניפעג. רייט־פייערס אסן., גריינטער ווייניפעג ווייטענס לייבאר גרופּ, יאנג קאמיוניסט ליג, מאניטאבער פאראיין פון ארבעטסלאזע, אייזנבאן ארבעטער, פרויען פון אוקראינער לייבאר טעמפל, קאמוניסטישע פארטיי, יונגע פאראיין פון אוקראינער לייבאר טעמפל, קאנאדער פעדעראציע פאר בלינדע, טריידס און לייבאר קאונסיל און אנדערע. אלדערמאן גרעי האט אויף פראטעסטירט אין נאמען פון די ווייליער פון נארט־ענד.

א דערקלערונג פון מרס. האַרט־גרין

אנגעפרעגט פון אונזער פארשטייער, האט מרס. הארט גרין, מיטגלידערן פון סקול באָרד, נעכטן אפגעלייקט די באַ־ריכטן וועגן דעם, אז די פארוואלטונג קאמיסיע האט פארגעשלאָגן שניידן שול באדינונגען, אז זייער אקטיוויטעט באַ־שטאטיגן, אז זייער אקטיוויטעט באַ־שריינקט זיך אויף די מאטעריעלע פראגן, — אויף בענעפיטס און „קרקע״, — אויף וואס מען באקלאגט זיך ביי אונז אזויפיל.

איך מיין אבער אז די ארגאניזאציעס וואלטן בעסער געקאנט אויסגענוצט ווערן פאר געזעלשאפטלאכע צוועקן, ווען אַ־שטאט די וויטע עולם־הבא׳דיקע צילן שטעלט מען פאר זיי אונזע נאטערע און פארשטענדלאכערע געזעלשאפטלאכע צילן.

**

דער דורכשניטלאכער אידישער מאסן־מענש האט שוין ביי אונז אנגעהויבן פילן, אז דער „עקאנאמישער שוך״ קוועטשט אים ערגעץ: אויסער דעם וואס ער נעפינט זיך אליין פאר פארשטאפטע קוואלן פון פרנסה, זעט ער, ווי זיין זון אדער טאכטער, וועלכע זייענען שוין ניט קיין „גרינע״, קאנען זיך קוים צושלאגן צו א תכלית, כאטש ער אליין האט אזוי־פיל מקריב געווען פאר זיין קינדס קאריי־ערע.

דער דאזיקער איד דארף אויפגעקלערט ווערן, אז די צרה איז ניט זיין אייגענע, נאר אַ־ן אלגעמיינע, און אז ער האט זיין קינד ליידן דא באזונדערס צוליב זייער אידיישקייט און צוליב דעם אומעזונטן אידישן עקאנאמישן יסוד, — און אז דאס פראבלעם קאן געלייזט ווערן בלויז דורך א פאראייניקונג פון אלע אידישע כחות.

דאס זיינען אזעלכע פשוט׳ע אמת׳ן, און זיי. האבן אזא פערזענלאכע שייכות צו יעדן איינעם פון אונז, אז, ווי מיר זעט אויס, וועט דער מאסן־איד דאס ליידט פארשטיין און וועט זיך נערן איינ־שפאנען אין דער ארבעט פון אַ־ן גרינע־ערע אידישע עקאנאמישע לעבן, אזן זיי ווער־לען אריינגעצויגן ווערן אין דער ארבעט, דאן וועט קומען די צייט צו פארדרוסן דעם קאנגרעס.

רייכסטע ראדיום דעפאזיטס אין דער וועלט אנטדעקט 1,200 מייל צו צפון פון עדמאנטאן

עדמאנטאן, אלטא., אפר. 15. — די רייכסטע ראדיום דעפאזיטס אין דער וועלט ליגן ארום גרוים־בער לייק, 1,200 מייל צו צפון פון עדמאנטאן, ווי דר. דזש. א. אלאן, פון דעפארטמענט פון נעאָלאגיע אין׳ם אלבערטער אונ׳ווערסיטעט, האט אנטדעקט נאך אַ אונטערזוכונג פון די מוסטערן נעבראכט פון דארטן.

לויט די אונטערגעזוכטע מוסטערן שאצט דר. אלאן אַ דעם ווערט פון׳ם ראדיום אין $8,600 צו א טאן ערץ.

די ערץ דא איז אזוי פיל רייכער אין ראדיום ווי אין די מינען פון בעלגישן קאנגא, וואס זיינען איצט די איינציקע גרעסערע ראדיום פון דער וועלט אין דער וועלט.

דער שטח וואס איז רייך מיט ראדיום ווערט אפגעשאצט אין 12 טויזנט קווא־דראט מייל.

דר. אלאן באטראכט די אנטדעקונג ווי איינע פון דער גרעסטער באדייטונג פאר קאנאדע, ווייל זי עפנט אַ נייעם קוואל פון רייכטימער, כאטש ער איז ניט זיכער אז מען זאל צלייך קאנען צוטרעטן צו דער פראדוקציע פון ראדיום אויף אַ גרויזן מאסשטאב, צוליב דער וויטקייט און אי־זאלאציע פון דעם געגנט, גלויבט ער אבער אז מיטלען וועלן געפונען ווערן צו אנט־וויקלען די ראדיום פעלדער.

ברכה־דינה עדל געשטארבן היינט פרי

היינט, 3.30 אינדערפרי איז געשטארבן ברכה־דינה עדל אין איר היים, 4 אליווער קאורט, מאונטען עווע.

די פארשטארבענע איז געקומען צוזא־מען מיט אירע קינדער קיין ווייניפעג פון ראוונע צוריק מיט 10 יאר. זי שטאמט פון זייער א יחוס׳דיקער משפחה. פון פאטערס צד האט זי געשטאמט פון הרב מייזליש, פון וואַרשע, און פון מוטערס צד פון דער באוואוסטער הארנשטיין פא־מיליע, פון ראדאמיסל. זי איז געווען אַן אייניקל פון ר׳ יעקב יוסי הארנשטיין.

זי איז געווען אַ קלוגע און וואוילקע־נעווידיקע פרוי און אירע פריינט האבן ליב געהאט איר געזעלשאפט. זי האט זיך דא דערוואָרבן אַ סך פריינט און פארערער.

זי איז אלט געווען 72 יאר און האט איבערגעלאזט 5 טעכטער: מרס. נ. באַ־קאווסקי, מרס. פ. מיטשעל, מרס. ח. סאַ־לאוויי, מיס דזשא עדל און מיס מאניא עדל, אלע אין ווייניפעג; און 4 זון: שמואל אין תל־אביב, אריע־ישראל; יעקב יוסף, אין סאוועט רוסלאנד; שמעון אין מאנט־רעאל און שלמה אין נייוארק. די לויה קומט פאר היינט בייטאג צום שערי־צדק בית עלמין.

אנב - אורחא

פון מארק

א וועג צום פאלק

פון די ברייטע פאלקס־מאסן קאן מען ניט דערוואַרטן, אז זיי זאלן זיין פאר־טאן אין עולם־הבא׳דיקע אידעאלן. דאס איז א זאך פאר יחידים, וועלכע קאנען ניט דערוואַרטן מער ווי שטיצע און סיפ־פאטיע מצד דעם ברייטן עולם.

דער דורכשניטלאכער מענש איז פאר־טאן אין זיינע איינענע, פערזענלאכע פראבלעמען, און זיין בייטראג צום נע־זעלשאפטלאכן לעבן באשריינקט זיך אויף אַן איינגערן קרייז, וואס ער אליין קאן ארומכאפּן מיט זיינע אויגן.

איך רעכן דאס גאר ניט פאר א קליי־נעם בייטראג. אין דער אמת׳ן הייננט אפ דער דערפאלג פון גרעסערע אידעאלן אַן אט דער באשיידענער ארבעט פון׳ם פאלקס מענשן.

אבער ניט וועגן דעם איז דא איצט די רייד. וואס איך וויל בלויז זאגן איז, אז דעם מאסן מענשן קאן מען דערגרייכן און אריינציען אין א געזעלשאפטלאכער ארבעט בלויז דאן, ווען זי איז צו אים נאענט און פארשטענדלאך, און איז ניט פארבונדן מיט אינטעלינענטישע קאפ־דרייענישן און האר־שפאלטענישן.

**

די איינציקע „באוועגונגען״ וואס האַ־בען אויף דער אמעריקאנער אידישער נאס א דערפאלג אין וואס טראגן א מאסן באראקטער, זיינען עס די, וואס באזארגן די מיטגלידער מיט געוויסע פארמען פון מאטעריאלער זיכערקייט, אדער לפחות, מיט געזעלשאפטלאכע טעמיקייט פון א לאקאלן באראקטער, און מיט א מע־לאכקייט פון געזעלשאפטלאכן אויסלעבן זיך, — די אָרדענס, די לאדסמאנשאפ־טען, די גמלות־חסדים פאראיינען, די „קרקע״ פאראיינען און א. וו.

אונזערע פאליטישע מנהיגים, אזוי שוין לאנג באמערקט, און זיי שטרייבנען זיך אַ איינוואשפאנען די דאזיקע פארמען פון אַרגאניזאציע אין איינערע וועגענער; די סאציאליסטן דאס צוליב דעם צוועג גענרינדעט דעם אַרבעטער־רינג, די פר־עלי־ציון — דעם איר. נאציאנאלן אַרבע־טער פראבאנד. די ציוניסטן באמיען זיך אויף צו גרינדן זייערע אַרדענס אדער אויסנוצן די עקזיסטירנדיקע, און די קאַ־מוניסטן טוען דאס זעלבע.

דער דעזולטאט דערפון איז ניט באַ־וונדערט גלענצענד. דר בריטישער מאסן שטאן אין דאזיקע אַרדענס פארבלייבן פאַ־סיון צו די צילן פון זייערע פאליטישע מאטעס, און זייער אקטיוויטעט באַ־שריינקט זיך אויף די מאטעריעלע פראגן, — אויף בענעפיטס און „קרקע״, — אויף וואס מען באקלאגט זיך ביי אונז אזויפיל.

איך מיין אבער אז די ארגאניזאציעס וואלטן בעסער געקאנט אויסגענוצט ווערן פאר געזעלשאפטלאכע צוועקן, ווען אַנ־שטאט די וויטע עולם־הבא׳דיקע צילן שטעלט מען פאר זיי אונזע נאטערע און פארשטענדלאכערע געזעלשאפטלאכע צילן.

**

דער דורכשניטלאכער אידישער מאסן־מענש האט שוין ביי אונז אנגעהויבן פילן, אז דער „עקאנאמישער שוך״ קוועטשט אים ערגעץ: אויסער דעם וואס ער נעפינט זיך אליין פאר פארשטאפטע קוואלן פון פרנסה, זעט ער, ווי זיין זון אדער טאכטער, וועלכע זייענען שוין ניט קיין „גרינע״, קאנען זיך קוים צושלאגן צו א תכלית, כאטש ער אליין האט אזוי־פיל מקריב געווען פאר זיין קינדס קאריי־ערע.

דער דאזיקער איד דארף אויפגעקלערט ווערן, אז די צרה איז ניט זיין אייגענע, נאר אַ־ן אלגעמיינע, און אז ער האט זיין קינד ליידן דא באזונדערס צוליב זייער אידיישקייט און צוליב דעם אומעזונטן אידישן עקאנאמישן יסוד, — און אז דאס פראבלעם קאן געלייזט ווערן בלויז דורך א פאראיינינקונג פון אלע אידישע כחות.

דאס זיינען אזעלכע פשוט׳ע אמת׳ן, און זיי. האבן אזא פערזענלאכע שייכות צו יעדן איינעם פון אונז, אז, ווי מיר זעט אויס, וועט דער מאסן־איד דאס ליידט פארשטיין און וועט זיך נערן איינ־שפאנען אין דער ארבעט פון׳ם אַרגאַנ־יזאציע, וואס זיינען אויך זיינע פראבלעמען.

**

ווען מיר דא אין ווייניפעג אדער אין מערב קאנאדע זאלן וועלן מאכן א פאר־זוך אין דער ריכטונג, דארפן מיר צו־ערשט קריגן דעם מאסן־מענשן, דורך זיי־נע אַרגאַניזאציעס, צו באגרייפן די לאגע און צוצושטיין צו דער ארבעט.

מיר קאנען אפשר מיט אונזערע באַ־שריינקטע כחות ניט אויפטאן זייער פיל, אבער עפּעס קאנען מיר יא אויפטאן, און אַ סך „ביסלאך״ קאנען צוזאמענשטעלן אַ וואַגיקן סך־הכל.

וואַרטן אויף ניו־יארק און אויף אנדער־ע גרויסע אידישע צענטרען האט פאר אונז קיין זיינען ניט. זיי זיינען דארטן אזוי אומבאוועגלאך מאקע דערפאר, ווייל זיי פארמעסטן זיך תמיד דוקא זייער גרויס, און אז מען פארנעמט צופיל פאר־בלייבט מען אפט מיט ליידיקע הענט (תפסת מרובה לא תפסת).

מיר האבן מיט אונזער שול באוועגונג ניט געווארט אויף אנדערע, און מיר זיי־נען שאקע אין דער חינוכיט איצט אַ מוסטער פאר אנדערע.

ווען מיר וועלן טאן צו ביסלאך ביי זיך, און אנדערע וועלן דאס זעלבע טאן ביי זיך, קאן עס ווערן א גאנץ חשוב׳ער סך־הכל.

און ווען די ברייטע מאסן וועלן באַ־גרייפן די וויכטיקייט פון דער ארבעט פון געווענס מאכן דא און ביי אונז דאס אידישע עקאנאמישע לעבן, און זיי ווער־לען אריינגעצויגן ווערן אין דער ארבעט, דאן וועט קומען די צייט צו פארדרוסן דעם קאנגרעס.

ווארט אין שיינען דריי רום סוויט

מיט אפארטמענט. מעסיקע רענט. דן צום קערטייקער, סוויט „די״. 56 668.

ענטן א שעפס רום מאדערנע הויז. זיך ווענדן צו

MISS PATTERSON—465 Flo

רענטן 3 רומס מיט א באד, שיינע און גרויסע רומס, אפ־ן פריוואטער אריינגאנג, אין טעלא עוועניו. זיך ווענדן אין לארא עוועניו.

ענטן א גרויסן שיינעם ציטער, ן באקוועמלאכקייטן. פאסנד פאר־ן זיך ווענדן אין 328 מעגנוס עוו.

ענטן א סטאר, גוט פאר א גראָ־ן קאנפעקשענערי, גוטער לאקאַיי־ן פעלקערק עוועניו. זיך ווענדן אין ן דעפארטמענט סטאר.

רענטן א גרויסע ליכטיקע רום, פאר א באַ׳ אדער מיידל, מיט ן באד. נוצן דעם טעלעפאָן. טע־ט 54 089.

ענטן א דריי רום סוויט אין א אנגאלאָ, פאר א קאפל אָן קינדער. ן פון 9 ביז 12 פרי אדער אין ן 421 קאלערדזש עוועניו.

ענטן א סטאר צוזאמען מיט א 4 ט אין 390 סעלקירק עוועניו. באַ־ זיט סטים. הייסע וואסער צו יעד־ ן. ניי דעקאָרירט. מעסיקער רענט. נירט 56 061.

ענטן א צוויי רום אפיס, פאסנד ־אקטאר אדער דאנטיסט, קארנער ן און מעקגרעגאר, אויך א דריי ט. זיך ווענדן אין 596 סעלקירק

ענטן א דריי רום סוויט דאונ־ אין 390 סעלקירק עוועניו. באַ־ ארדס. עלעקטרישער אויוון. ווענדן באיר עוועניו.

TUES. APRIL 14, 1931.

Classified Section

סלאסיפיצירטער אפטיילונג:
3 מאנאטן. $2.15
6 מאנאטן. $4.00
1 יאר. $7.50

ערזענלאכעס :: PERSONAL

לייף אינשורענס
ו האבן א פאליסי און ניט דאר־ דער דארפן דאס און ניט האבן.
P. A. TEMPLETON
807 Electric Railway Cham
Phone 89 688

טייפרייטערס
ן סייל, רעמינגטאן, אנדערוואוד. וואורסטאק און א. וו.
T. A. WEIR
Ph 28 800 247 Notre Dame Pl

ן אפיס פורניטשור פארלאנגט
מאר מוזטן געלט.
KILSHAW'S
Auctioneers
Canada Bldg. Phone

AACTIVE MESSENGER TRANSFER
ווירגיניטשור געמופט
PH. 26 062 121 ALBE

ן אוועקראוטס גענייט צום מאס צופאסן צו קאוטס און וועסטס ר קאנען צופאסן צו אייערע
DOMINION TROUSER
ער אסאָרטמענט פון פעטערנס אין קאנאדע.
290 PORTAGE AVE. WPG
(Over Lyceum Theatre)

נד הענד קעש רעדושיסטערס
ר זוכט א גוטן סעקאנד הענד ־זישסטער. קומט אין זעט אונזער טאק פון גענוצטע רעדושיסטערס ן ספעציעלע. ניעדריגע פריין. טערמינגס. קיין אינטערעסט. אין ערדושיסטער איז נאראנטירט.
PHONE 86 293 354 DONAL
THE NATIONAL CASH RE
COMPANY OF CANADA, L

זעלע פארלאנגט ::
SITUATION WANT

ענסר בוקקיפער איז ווייליק אנצו־ ן ארבעט ביי דער שטונדע. אינקאם אפירן אויסגעפילט. טעלעפאנירט

ן ארבעטן אין קאנטרי סטאר פאר ־ן קאן אביסל ליינען און שרייבן ־ ריידן רוטעניש. דייטש. האב ־ענס. קאן נעבן גוטע רעפערענס. ־בען מיט קינדער העברייאיש און ־ האב א ידיעה אויף שחיטות ער־ ־ נויטיק. זיך ווענדן צו דאס אי־ ־ארט באקס 5293.

־אס צווייטע יאר אין לאנד, זוכט ־: אין א קאנטרי דזשענעראל סטאר ־ ארבעטן פאר קליינע ווייזדשעס. ־רן צו לערנען מיט קינדער אויב נויטיק ־ן צו
2301-11th Ave., Regina,

עטער פארלאנגט
HELP WANTE

ט א באַ מיט א בייסיקל פאר ־ער שאפ. זיך ווענדן אין 452 עוועניו.

פארענטן ::
FOR RENT

ענטן א שיינעם דריי רום סוויט ־טיק אפארטמענט. מעסיקע רענט. ־ן צום קערטייקער, סוויט „די״. 56 668.

ענטן א דריי רום סוויט אין א ־ באקוועמלאכקייטן. פאסנד פאר־ ן זיך ווענדן אין 328 מעגנוס עוו.

ענטן א גרויסע שיינע רום, פאר א באַ׳ אדער מיידל, מיט ־ן באד. נוצן דעם טעלעפאָן. טע־ ־ט 54 089.

ענטן א דריי רום סוויט אין א ־אנגאלאָ, פאר א קאפל אָן קינדער. ־ן פון 9 ביז 12 פרי אדער אין ־ן 421 קאלערדזש עוועניו.

ענטן א סטאר צוזאמען מיט א 4 ־ט אין 390 סעלקירק עוועניו. באַ־ ־זיט סטים. הייסע וואסער צו יעד־ ־ן. ניי דעקאָרירט. מעסיקער רענט. ־נירט 56 061.

ענטן א צוויי רום אפיס, פאסנד ־אקטאר אדער דאנטיסט, קארנער ־ן און מעקגרעגאר, אויך א דריי ־ט. זיך ווענדן אין 596 סעלקירק

THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper in Western Canada.
דאָס אידישע וואָרט
Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year
Established 1910 Phones: 55 409—62 213
Winnipeg — Manitoba

אין קאמף מיט'ן אנטיסעמיטיזם אין קוועבעק

מיר, די אידן פון מערב קאנאדע, ווייסן ניט דערווייל פון קיין עפנט־לאכן אנטיסעמיטיזם. מען קאן אפשר ניט זאגן אז דער מין איז דאָ אינ־גאנצן ניטאָ. אבער ער טראגט א פריוואטן כאראקטער און אין ערגסטן פאל ליידן פון דעם איינציקע אידן איפ'ן עקאָנאמישן געביט. מיט זייער זעל־טענע אויסנאמען, איז די פרעסע דאָ אמווייניקסטנס זייער ווייט פון אנ־טיסעמיטיזם ,און אזוי זיינען אויך די רעגירונגס אָרגאנען.

די לאגע איז אבער גאנץ אנדערש אין קוועבעק. דאָס איז דער איינ־ציקער ווינקל אויפ'ן צפון אמעריקאנער קאנטינענט, וואו דער אנטיסעמי־טיזם טראגט א ווילדן, מענשנפרעסערישן כאראקטער, און וואו ער דרינגט גאנץ טיף אריין אין דער פאָליטיק און אין דער עפנטלאכקייט.

דער אנטיסעמיטיזם אין קוועבעק איז ניט הינטערשטעליק קעגן דעם ערגסטן סאָרט פון פויילישן, רומענישן אָדער דייטשן־היטלעריסטישן אנטי־סעמיטיזם. די פאר אויסגעשפראָכענע אנטיסעמיטישע בלעטלאך אין מאָנ־טרעאל, "גאגליו" און "מירואר", זיינען דער ערגסטער מוסטער פון אנ־טיסעמיטישער משונעת, און זיי קאָנען אין זייערע ווילדע, אומגעלומפער־טע אטאקעס אויף אידן פולשטענדיק פארגלייכן זיך מיט אן ארגאן פון אלעק־סאנדער קוזא אָדער אדאָלף היטלער.

די דאָזיקע בלעטלאך זיינען פול מיט פאָגראָם און בייקאָט העצעס קעגן אידן, און די דאָזיקע בלעטלאך באמיען זיך צו האָבן אויך א פאָליטישן איינ־פלוס און אויסצוצן די אידן פאר זייערע פאליטישע צוועקן.

דער דאָזיקער פינסטערער אנטיסעמיטיזם באשרייבט זיך אויף דער פראנצויזישער באפעלקערונג פון קוועבעק, הייפטזאכלאך פון מאָנטרעאל. דוקא פראנצויזן, וואָס מוזן דאָ אין לאנד אליין קלעמפן פאר זייערע רעכט, ווי א מינדערהייט, לאָזן זיך עס פארפירן פון די מיאוס'ע העצעס קעגן אן אנדערער, נאָך קלענערער מינדערהייט פון זיי.

דאָס דערקלערט זיך דערמיט, וואָס קוועבעק געפינט זיך נאָך אין די קלאָ־מערן פונ'ס פינסטערן מיטלאלטער. די באפעלקערונג לעבט דאָרטן אין אָרימ־קייט און אומווישנהייט, אונטער דעם שטארקן איינפלוס פון דער קאטולי־שער קירך, וועלכע האָט דאָ אפשר מער רעכט און פרווילעגיעס, ווי אין וועלכן ס'איז אנדער לאנד אין אייראָפע און אמעריקע.

"פאָליטישנס" נוצן דאָרטן אויס די אומוויסנהייט פון די מאסן פאר זייערע צוועקן. דער אנטיסעמיטיזם, ווי אין די אייראָפּייאישע לענדער, איז פאר זיי דאָ א וואפן אין די הענט צו געווינען אויף זייער זייט די פינסטערע מאסן. אין די לעצטע פעדעראלע וואלן האָבן קאָנסיק איינציקע קאָנסערוואַ־טיווע פאָליטישנס געזוכט דורכ'ן אנטיסעמיטיזם איינברעכן די "ליבעראלע פעסטונג" אין דער פראָווינץ, און איצט טוען זיי דאָס זעלבע מיט'ן צוועק צו שלאָגן די פראָווינציעלע ליבעראלע רעגירונג. אפילו דער מעיאָר פון מאָנטרעאל וואָס איז אויך א וויכטיקער קאָנסערוואטיווער פירער, שפּילט קאָנסיק אונטער אויף דער אנטיסעמיטישער סטרונע.

ליבעראלן פון דער פראָווינץ, פון דער צווייטער זייט, מוזן דערפילן וואס פאר א שטארקן וואפן זייערע קעגנער האָבן אינ'ם אנטיסעמיטיזם, און זיי וואגן ניט ארויסצוטרעטן צו שארף קעגן אים. אדרבא, אויס, זיינען זיי געצוגונג צו מאכן קאָנצעסיעס צו די דאָזיקע געפילן, וואָס האָט קאָנסיק כאָווערקט דעם גייעם שול געזעץ, וועלכער בארייבט פאקטיש די אידן פון וועלכע ס'איז שול רעכט.

די מאָנטרעאלער אידן האָבן דערוואכט צו דער אנטיסעמיטישער געפאר און זיי האָבן לעצטע וואָך אָפּגעהאלטן א קאָנפערענץ און געגרינדעט א קאמיטעט צו באקעמפן דעם וואקסנדיקן אנטיסעמיטיזם.

דער קאמף וועט זיכער זיין א שווערער, און, מיר האָבן מורא, ניט אלעמאָל א דערפאָלגרייכער. אזוי לאנג ווי די באפעלקערונג פון קוועבעק געפינט זיך אין די קלאמערן פונ'ם מיטלאלטער, וועלן זיך דארטן תמיד גע־פינען מענשן וואָס וועלן לייכט אונטערפאלן אונטער דער ווירקונג פון דער אנטיסעמיטישער פראָפּאגאנדע. אין עס וועלן זיך געפינען שווינדלער און "פאָליטישנס" פון ערגערן סאָרט וואָס וועלן זוכן אויסצונוצן די שטימונג פאר זייערע צוועקן.

אבער מיר זיינען ווייס פון באהויפטן, אז די גאנצע פראנצויזישע באפעלקערונג איז אָנגעשטעקט מיט אנטיסעמיטיזם. עס זיינען דאָ צווישן די פראנצויזן, — און זיי זיינען ווארשיינלאך דיי מערהייט, — אזעלכע וואָס פילן אליין אין שאנד פונ'ם אנטיסעמיטיזם און דער שעדלאכקייט פון אזא באוועגונג פאר די פראנצויזן גופא. וועלכע דארפן אליין קעמפן פאר זייערע רעכט.

מיט אָט די פראָגרעסיווע כחות פונ'ם קאנאדער פראנצויזנטום דארף זיך די אידישע באפעלקערונג פון מאָנטרעאל אויסנוצן אינ'ם קאמף קעגן דעם אנטיסעמיטיזם. זיי דארפן באוואויגן ווערן צו ווערן אקטיווע קעמפער קעגן דעם אנטיסעמיטיזם. אנשטאט צו שטיין פאסיוו אָן דער זייט.

אמווייניקסטנס קאָן פארטריבן ווערן אפשר פון דער קאנאדיש־פראנ־צויזישער גאס דער שרייענדיקסטער און דער בייסנדיקסטער אויסדרוק פונ'ם אנטיסעמיטיזם. אמווייניקסטנס קאָן ער אפשר פארטריבן ווערן פון דער עפנטלאכקייט אין דער פינסטערניש: זאָל מען זיך כאטש דארטן שעד מען מיט'ן אנטיסעמיטיזם!

ווייניפעגס ארבעטסלאָזיקייט אויסגאבן

מיר הערן לעצטנס זייער פיל וועגן דער שווערער לאסט וואָס ווייני־פעג מראָגט צוליב דער ארבעטסלאָזיקייט. ווייניפעגס עקאָנאָמישע שווערי־קייטן ווערן צוגעשריבן צו איר, די נייע שטייערן וואָס די מוניציפאלע פאר־וואלטונג זוכט איינצופירן ווערן צוגעשריבן צום חשבון פון די ארבעטסלאָ־זע, און — מען רעדט זייער פיל וועגן שניידן די אויסגאבן אויף דער אר־בעטסלאָזע שטיצע, — גלייך ווי אן דעם וואָלט אָפּגעהאנגען דער פינאנציע־לער גורל פון שטאָט . . .

ווייזט זיך אַרויס, אז די גאנצע געשיכטע איז שטארק איבערגעטריבן. פאר די לעצטע זעקס חדשים, דאָס הייסט, די ערגסטע חדשים פונ'ם יאָר, האָט די שטאָט אויסגעגעבן אויף איר חלק (אויסער דער פעדעראלער און דער פראָווינציעלער רעגירונג) עטוואָס איבער 240 טויזנט דאָלאר אויף שטיצן די ארבעטסלאָזע, און איבער 50 טויזנט דאָלאר האָט איר געקאָסט צו פארוואלטן מיט'ן פאָנד. די שטאָט האָט דערפאר אָבער געקראָגן א היבש ביסל אָפּגעטאָגענע פראָדוקטיווע ארבעט.

דאָס באטרעפט ארום 50 טויזנט דאָלאר א חודש. פאר די ערגסטע חדשים פון יאָר. און דאָס איז ניט מער ווי צוויי 5 און 6 פראָצענט פון דעם גאנצן שטאָט בודזשעט. — איבער וואָס ס'איז לעכערלאך צו מאכן אזא גרויסן טומל.

און זיכער איז אן עולה און א נארישקייט צו שניידן די ארבעטסלאָ־זיקייט שטיצע. דאָס וועט דער שטאָט קיין גוטס ניט טאָן, און הונדערטער הונגעריקע ארבעטסלאָזע אין שטאָט מוזן זיך שווער אפרופן אויף דער גאנ־צער באפעלקערונג.

די שטאָט פינאנצן ליידן פון דער ארבעטסלאָזיקייט, וואָס האָט פאר־קלענערט די שטאָטיקע הכנסות. וואָלטן אָבער די ארבעטסלאָזע ניט גע־קראָגן זייער שטיצע, וואָלטן די הכנסות פון דער שטאָט געמוזט נאָך מער פאלן, ווייל געשעפטן אין שטאָט וואָלטן דאן געווען פיל ערגער ווי זיי זיינען

די ארבעטסלאָזיקייט שטיצע האָט אונז באמת זייער ביליק געקאָסט אין פארגלייך מיט אירע גרויסע אויפטוען, און ס'איז אן אומזין צו פרובירן די שטיצע אויסשניידן אָדער באשרייענקען.

"טוריסטן און געסט; עלילת-דם און שטראס-וואלס"

פון י. אייגער (ירושלים)

ארץ־ישראל איז איצט פול מיט טו־ריסטן, געסט און קלאנגען. טוריסטן קו־מען אן גאנצע שיפן און פארן מיט ספע־ציעלע צוגן און הונדערטער אוטאָמאָ־ביל, מערסטנטייל אין די שטעט, וואָס זיינען פארבונדן מיט רעליגיע: ירושלים, בית לחם, נאזארעט. דאָס זיינען ספע־ציעלע לוסטרייזע־רייזן, ווען די שיפן שטייען אין פארט און ווארטן אויף זיי־ערע פאסאזשירן. די לעצטע בלאנקן ארום איבער דער שטאָט אָדער זיי פארן אויף אייזלען איבער דער אומגעגענט. אט די טויזנטער טוריסטן געבן צו באלעבונג דער שטאָט, מאכן מונטערער די קרע־מער, האָטעלן, קאפע הייזער, אבער פאר דער ארטיקער באפעלקערונג גייען זיי דורך אומבאמערקט, טאקע ווי רייזנדע. נאנץ אנדערש איז מיט געסט, דאָס מיינט באקאנטע פערזענלאכקייטן, וועל־כע קומען ספעציעל באזוכן ארץ־ישראל, און יעדער פון זיי רופט ארויס א נע־וויסן אינטערעס אין א געוויסן קרייז פון דער ארטיקער געזעלשאפט.

מיט דאקטאר ווייצמאנען איז געפאָרן קיין ארץ־ישראל די ליידי איר־לייי, דעם פארשטארבענעם לארד מעל־טשעט טאכטער און לארד ריידינגס שנור. זי האָט געלאָזן די פרוי לארד ד. ווייצמאנען אין עניפטן און אליין איז זי געקומען אין לאנד, וואו זי באזוכט אלע ווערק און אנטערנעמונגען פון איר פאָ־טער. זי איז דאָך איצט זעלבסט געווארן א אינהאבערין פון א גרויסן קרייז אין ארץ־ישראל — מגדל, וועלכעס דער פאָ־טער האָט איר געלאָזן ביכורה. זי פארט אבער דעם לאנד, באזוכט אלע שטעט און פיל קאָלאָניעס; אין ירושלים האָט זי געוואוינט ביים קאָלאָניעל קיש און איז געווען איינגעלאדן צום חויף־קאָמי־שאָן דערפון. דעם לארד מעלטשעטס קינדער האָבן פעסט באשלאָסן פארטצוזעצן די ארבעט אין ארץ־ישראל אין דער זעלבער גרויס, ווי זייער פאטער האָט באפירט. די משפחה מאנד איז איינע פון יעניקע, וואָס דער גלות, די אסימילאציע האָט אוועקגערויבט ביים אידישן פאָלק אין דער רענעסאנס — דער ציוניזם האָט זיי אים צוריק אומגעקערט. ניט קוקנדיק אויף געמישטע הייראָטן אין דער דאָזי־קער פאמיליע, זיינען אלע אירע מיטגלי־דער טריי די נאציאָנאלע אינטערעסן פון דעם אידישן פאָלק, ניט בלויז מיט ווער־טער נאר טאקע מיט טאטן.

אין לאנד נעפינט זיך איצט א גרופּע אונגארישע אידן מיט דעם דיכטער פראָ־פעסאָר יוסף פאטאי אין דער שפּיץ. אן אינטערעסאנטע אויפנאמע האָט מען פאר איר איינגעאָרדענט אין דעם תל־אביב'ער מוניציפאליטעט, אויף וועלכער מען האָט געקאָנט זעען ווי דאָס לאנד ווירקט אויף אידן. ווען דער אונגארישער רב דר. קיש, איינער פון דער גרופּע, האָט גערעדט מיט גרויס התלהבות וועגן דעם איינדרוק, וואָס אויף זיי האָט געמאכט די ריין־אי־דישע שטאָט מיט איר אידישן לארד־מע־מעיאר אן האָט צו לעצט מיט אויסגע־שטרעקטע הענט געמאכט א "שהחיינו" אויף דער אָפּטער ליטעראטור און פון זייער אלטע מצבות אויף אידישע בית־עולם'ס, וועלכע זיינען שוין לאנג פארשוואונדן און דארטן קאָן מען היינט ניט קאָנטראלירן די מקורות פון דעם גלח. איינע אויס אבער זיכער, אז פאטער פורמאן איז געווען אויף א ליינגערער צייט אויף דער איינלאדונג פון דייזענהאָף איינ־צוארדענען דעם תל־אביב'ער מוזעאום. די אידישע פרעסע האָט אים זייער וואָ־רים אויפגענומען. נאָך א גרעסער מפר־סם האָט אונז באזוכט די טעג — בער־נארד שאו. מען האָט פריער געוואוסט אז ער דאָרף קומען, אבער מען האָט ניט געוואוסט אז ער איז געקומען און מען האָט אים נאָנץ צופעליק באמערקט ווען ער איז געזעסן אין א רעסטאָראן מיט אים אין באקסינג טשעמפּיאָן טאני. מען האָט געגלענדעט אויפגעבויט

(ספּעציעל פאר ד. א. וו. דורך "איטא") פון מ. א. טענענבלאט

ווער האָט געגרינדעט און אויפגעבויט די שיינע, אלטע דאָנוישטאָט ווען? דע־ריבער זיינען פאראן צווייערליי טעאָרי־עס. אלגעמיין הייסט עס היסטאָרישע באַ־ווייזן, אז די רוימער זיינען געווען די באַ־גרינדער פון ווין אונטער'ן עדשטן רוי־מישן נאמען ווינדאבאנא. אבער א קריטי־קער געלערנטער פון 17טן און 18טן יאָרהונדערט האָט אויפגעשטעלט די נאָר אינטערעסאנטע טעאָריע, אז די אידן זיי־נען געווען די גרינדער און אויפבויער פון דער דאזיקער שענסטער פארבינדונגס שטאָט צווישן מזרח און מערב־אייראָפּע. דער דאזיקער היסטאָרישער שטודיום פון א באָרימטן עסטרייכישן געלערטן גלח איז כמעט לגמרי פארגעסן געווען און איצט אויפגעפרישט געווארן בכוונו אויף פון ווינער צייטונגען כדי באווייזן דעם נייעם אנטיסעמיטישן האעקערייצ־שטאָט און מאכן קאָנצעסיעס צו דער אידישער וואָניע אין ווען זיי זאָלן זיין ברעדן און אויפגעקומען. וואָלטן זיי דארפן אנט־לויפן פון ווין און אויבערלאָן די אידן אליין אין דער אלטער דאָנוי־שטאָט.

דער קאָטוילישער פאטער מאטהיאס פרומאָ האָט אין יאָר 1738 ארויסגעגעבן א בוך איבער "אלט ווין און ניי ווין", מיט זייער גרינדלאכע פארשונגען פון דער אלטער ליטעראטור און פון זייער אלטע מצבות אויף אידישע בית־עולם'ס, וועלכע זיינען שוין לאנג פארשוואונדן און דארטן קאָן מען היינט ניט קאָנטראָלירן די מקורות פון דעם גלח. איינע אויס אבער זיכער, אז פאטער פורמאן איז געווען אויף א ליינגערער צייט אויף דער איינלאדונג פון דייזענהאָף איינ־צוארדענען דעם תל־אביב'ער מוזעאום. די אידישע פרעסע האָט אים זייער וואָ־רים אויפגענומען. נאָך א גרעסער מפר־סם האָט אונז באזוכט די טעג — בער־נארד שאו. מען האָט פריער געוואוסט אז ער דאָרף קומען, אבער מען האָט ניט געוואוסט אז ער איז געקומען און מען האָט אים נאָנץ צופעליק באמערקט ווען ער איז געזעסן אין א רעסטאָראן מיט אים באקסינג טשעמפּיאָן טאני. מען האָט אויפגעבויט אין דער אלטער דאָנוי־שטאָט אין די געגנטן פון היינטיקן ווין. שוין דאמאָלסט זיינען די אידן געקומען איבער רוים, פילע פאציליעס נאָכאנאנד און פארנומען זיך מיט האנדל און וואנ־דעל. בעיקר האָבן זיי געהאנדלט מיט אכאט שטיינער און מיט ציין און אויף מיט נאָלד. און אייזנמינען האָבן די "איזראָעליטן" דאמאָלסט שוין אויסגע־גראָבן און געבראכט אין פארקער צווישן די שכנות'דיקע קאָנטינענטן.

לויט'ן דאזיקן אלטן בוך פון דעם גלח. האָבן די אידן שוין דאמאָלסט גע־פירט אכאט שטיינער פון גרמאניע אין די לענדער פון אריענט, אנדערע האָבן פארמיטלט צין־מעטאל פון ענגלאנד און די געגנטן פון רחיין און דונאי, אויף גאָלד און אייזן האָבן זיי טראנספּאָרטירט פון אלט־גערמאניע. א טייל איזראָעליטן האָבן אליין געארבעט, א טייל האָט פר־נאנסירט די געשעפטן און א טייל זיי־נען געווען בלויז העדלער און פארמיט־לער. דאָס אינטערעסאנטסטע אין די פארשונגען פון פאטער פורמאן איז אז ער האָט אין קארנונטוס געפונען סימנס און היסטאָרישע שפּורן פון א אידישן ריזן געשלעכט, אלזאָ ניט קיין איינגעהויערע־טע גלות אידן, נאָר טאקע א גאנצן ישוב פון אידישע ריזן. דער גלח באהויפּטעט, אז ער האָט אליין נאָך געפונען א מצבה מיט איינגעקריצטע אותיות "מ ר ד כ י פון ריזן געשלעכט" און ער האָט פון דער מצבה נאָך בפירוש צו צאָל יפון יאָר 2560 (כ'תק"ס ליצירת העולם). דאָס וואָלט געהייסן, אז אפילו אין די גער־מאנישע לענדער האָבן אידן שוין גע־שאפן די קולטור, דעם האנדל און דעם אינטערנאציאָנאלן פארקער אין א צייט, מיט א נייסטיק קראנקן מזרח'ישן אידן, וואָס האָט זיך געשפּילט מיט אראבישע קינדער, אָדער זיך געוואָלט שפּילן, ווי אלע מעשיות פון דעם דאזיקן סאָרט הויבן זיך אָן, אז די צייטונג האָט תמ'עוואטע געפרעגט צו האָט דאָס ניט צעטאָן מיט דיטעלן מאָרד . . . דאָס איז שוין גע־ווען צופיל און די מאכט האָט זאָפּארט אָפּגעגעבן מיט. היסטאָרישע פארשונגען ארום אָט דיזער וויכטיקע פראגן. דער־ביי איז כאראקטעריסטיש, וואָס אויף היינטיקע קריסטלאכע געלערנטע, אפילו אנטיסעמיטישע ראבין פארשער מיינען אויף, אז ספּעציעל דאָס עסטרייכישע דר־נאר־לאנד איז באוואוינט פון אן אלטער געמישטער ראסע פול מיט אידן און אי־דישן בלוט. א געוויסער דר. באהויפּטעט אויף אין א וויסנשאפטלאכער ארבעט, אז ווין איז לכתחילה געווען א העברע־אישע קאָלאָניע און דער דייטשער האָ־קעקרייצלערישער ראבין פארשער, פראָ־פעסאָר גונטער איז איבערצייגט, אז דאָס הייליקע קריסטלאכע טיראָלער פאָלק גע־הערט צו דער אזוינערופענער "דינארי־שער ראסע", וועלכע האָט א שייכות מיט אידישן בלוט.

ווער ווייסט וויפיל אידיש בלוט ס'רינט אין די אדערן פון די דייטשע "נאציעס"? ("איטא")

105 יאָריקער איד באווייזט "מופתים"

אין דער נעגנט פונם שטעטל ראזישי־טשע (פּויל) קאָכט איצט מיט א גאר גרויסן בעל־שם וואָס באווייזט מופתים.

דאָס איז א איד פון א 105 יאָר, ער הייסט רבי הערשל. ער איז געווען א תלמיד פונם אלטן ריזשינער רבי וואָס לעבט שוין נישט איבער אכציק יאָר. נישט קוקנדיק אויף זיין עלטער, נייט ער אין נאָס אליין, און א שטעקן, ויצט און לערנט. די איינוואוינער פון יענער גע־נעגנט זיינען זיכער, אז וועמען ער בענשט וועט יענער געהאלפן ווערן.

דאָ האָט ער געבענשט א איד'ן, ער זאָל געהאלפן ווערן מיט פרנסה, איז שוין אין א פאר וואָכן ארום אנגעקומען צום אידן פון אמעריקע א ירושה פון אכצן טויזנט דאָלאר. די גאנצע געגנט וויל דער אלטער בעל־שם ניט נעמען.

די טרעגער פון די משיחישע באוועגונגען ביי אידן

אן אפּהאנדלונג פון אלע באוועגונגען פון משיחישער אויסלייזונג פון בר כוכבא ביז הערצלען

פון יוסף שפּירא

(פינפטע פארזעצונג)

ווען ר' יהושע בן לוי, האָט אָנגעטראָפן אליהו'ן און האָט אים געפרעגט ווען משיח וועט קומען, האָט ער אים געהייסן אים/אליין פרעגן און אים געזאָגט, אז ער זיצט ביים טויער פון רוים, צווישן קראנקע ארימעלייט. זיי אלע בינדן אויף אלע וואונדן זייערע און נאכהער פארבינדן זיי אלע. משיח אָבער בינדט זיי איבער איינ־ציקווייז, כדי אויב ער וועט אויפגעפאָדערט ווערן צו גיין אויסלייזן די אידן, זאָל ער ניט אָפּגעהאלטן ווערן (סנהדרין צ"ח). אזוי אז משיח'ס פלאץ איז צווישן די אָרימע און קראנקע, ניט צווישן די גליקלאכע און רייכע און ער וועט זייער מקפיד זיין, ניט צו מעכב זיין די גאולה.

די צייט ווען משיח וועט קומען איז ניט קיין באשטימטע. אין דעם טאָג וואָס איז חרוב געווארן דאָס בית־המקדש, איז געבוירן געווארן דער אויסלייזער (ירושלמי, ברכות). אלי די וואָס האָבן געוואָלט אויסרעכענען דעם "קץ", האָבן זיך געשטיצט אויף די פסוקים אין דניאל (ז') אין וועלכע עס רעדט אויף ווען דער צייט פון דער גאולה. די בעלי התלמוד האָבן אָנגעוויזן צוויי צייטן, ביידע ניט קיין באשטימטע. וועלן אידן זוכה זיין, וועט די גאולה קומען פריער, אויב ניט, וועט זי קומען אין צייט — ווען די צייט איז? — ווערט ניט געזאָגט.

אין ווייל עס האָבן זיך געמערט די וואָס האָבן אויסגערעכנט די צייט מיט מורא בעהאלט, אז ווען עס וועט ניט קומען ווערן, וועט מען אויפהערן גלויבן, האָט ר' יונתן בעשאלטן די וואָס רעכענען אויס די צייט און ר' חלל האָט ניט געזאָגט, אז אידן האָבן מער קיין משיח ניט, ווייל מען האָט שוין אויפגעגעבן (דאָס מיינט מען האָט פארלאָרן די געלעגענהייט) אין דער צייט פון חזקיהו (סנהדרין צ"ט).

דאָס האָט ניט אָפּגעשטעלט פיל גדולי הדור אין די שפּעטערדיקע יאָרן צו אויסרעכענען די צייט. רש"י, ר' אליעזר הקליר, דער רמב"ם, האָבן אויסגערעכנט, אז דאָס יאָר 1358, איז דאָס יאָר פון דער גאולה. דער מלבי"ם איז געווען פון די לעצטע וואָס האָבן אויסגערעכנט די צייט פון משיח'ס קומען. ער האָט אָנגעגעבן דאָס יאָר 1913 און דאָס יאָר 1928 און אין די פערצן יאָר וועט פארקומען די מלחמה פון גוג ומגוג און עס וועלן דורכגעמאכט ווערן די אלע חבלי משיח. דאָרום האָט מען אין מלחמה צייט, אזויפיל שטודירט דעם מלבי"ם איבער די פסוקים אין דניאל און געווארט אויף דער גאולה.

די בעלי הקבלה האָבן זיך באזונדערס אָפּגעגעבן מיט אויסרעכענען דעם "קץ" און איינע פון די יאָרן, וואָס מען קען לויט זייער אויסרעכענונג וואָרטן פאר דער גאולה, איז דאָס יאָר — 1940. דאָס איז אויסגערעכנט אויף די פסוקים אין דניאל און זכריה.

אזוי האָט דאָס פאָלק געוואָרט הונדערטער יאָרן און ניט אויסגעגעבן די האפענונג, אויף יענעם גרויסן טאָג, וואָס זאָל ברייגנען די אידישע און מענשלאכע גאולה.

בר־ככבא

עס איז געקומען דער צווייטער חורבן. דער דאָזיקער גרויסער נאציאָנאלער אומגליק וואָס האָט זייער שטארק געטראָפן דאָס גאנצע אידישע פאָלק, האָט ווידער אויפגעגעוועקט די משיחישע בענקעגישן, וועלכע האָבן זיך מיט דער צייט פאר־וואנדלט אין אן אויסרעכענונג צו אן אויפשטאנד.

עמיל שידער, א דייטשער היסטאָריקער, אין זיין בוך, געשיכטע דעם אי־דישן פאָלקעס אים צייט אלטער יעזו קריסטי, באמערקט: "פון דעם טויער אויף דעם חורבן בית המקדש איז פאר דער משיחישער האפענונג אויסגע־וואקסן נייע שפּייז, א נייע קראפט. דאָס איז אויך געווען וויכטיק אין געבראכט פיל רעזולטאטן פאר די פאָליטישע באציאונגען".

אין יענער צייט, איז געשריבן געווארן דער ספר ברוך הסורי (פון די ספרים חיצונים), וועלכער איז איינגענאנן פול מיט דעם נאציאָנאלן צער, אין דער זעלבער צייט איז ער פול מיט משיחישע האפענונגען.

דאָס בוך פארמאָנט אלינגרישע בילדער, וועלכע שטעלן פאָר די גרויסע איבערקערעניש וואָס וועט קומען אויף דער וועלט. איינער וועט פיינט האָבן דעם צווייטן, די מצווה'דיקע ווילן זיך איבערנעמען איבער די ארגעלאכע. די שלעכטע וועלכן זיך שטארקן איבער די העלדן און אזוי ווייטער. עס וועט דאן קומען א שרעקלאכע מלחמה אויף דער וועלט. די וואָס וועלן זיך ראטעווען פון דער מלחמה, וועלן אומקומען אין אן ערדציטערניש און ווער עס וועט זיך ראטעווען פון דער ערדציטערניש, וועט דאָס פייער אים טרעפן, און דער וואָס וועט זיך ראטעווען פון פייער, וועט אויסגיין פון הונגער — אָבער דאָס הייליקע לאנד וועט זיך דערבארימען אויף אירע איינוואוינער און וועט זיי באשיצן.

דער פערפאסער שלאָפט איין און זעט אין חלום:

— א גרויסער, טיפער וואלד, וועלכער איז ארומגערינגלט מיט בערג און פעלזן. הינטער אים וואקסט א ווייניש־טאָק אונטער וועלכן עס פליסט א ליטערער קוואל פון וואסער. דער קוואל שטארקט זיך און פאנגט אָן שלאָגן מיט גרויסע כוואליעס, וואָס פארפלייצן דעם וואלד, רייסן אויס זיינען בוימער און פארגיסטן די ארומיקע בערג. עס בלייבט בלויז איין צעדערבוים. צום סוף וואַרפן זיי אויף דעם צעדערבוים אום פון דעם גאנצן וואלד בלייבט קיין זכר ניט און מען ווייסט אפילו ניט וואו זיין פלאץ איז געווען. דער ווייניש־טאָק און דער קוואל קומען צו צום צעדערבוים וזעלכער ליגט אומגעוואָרפן אויף דער ערד און דער ווייניש־טאָק שטראָפט אים, פאר דעם שלעכטס וואָס ער האָט געטאָן און זאָגט אים, אז עס וועט פון אים בלייבן פאָרך און אש. ווי פון דעם וואלד. דאן זעט ער, ברוך, ווי דער צעדער ברענט און דער ווייניש־טאָק בליט און ארום אים בליען בלומען, וואָס וויא־לען ניט.

דער נמשל איז:

די אלע מלוכות, בבל פרס און רוים, וואָס האָבן אונטערדריקט דאָס אידישע פאָלק, וועלן פארניכטעט ווערן ווי דער וואלד און דער לעצטער הערשער, דער צעדערבוים וועט אויך אָפּגעווישט ווערן, ווען עס וועט זיך באוויזן דער אויסלייזער, דער ווייניש־טאָק מיט דעם קוואל. עס וועט דאן אָפּגעווישט ווערן דאָס שלעכטס פון דער וועלט און עס וועלן בליען די וואָס שטרעבן צום גוטן.

די דאָזיקע בילדער זיינען כאראקטעריסטיש פאר יענעם מאָמענט, די ער־שטע יאָרן נאָך דעם חורבן, ווען דאָס פאָלק האָט זיך געמאטערט אונטער דער הערשאפט פון רוים און האָט נאָך ניט פארגעסן די טעג פון זיין פרייהייט. עס איז גרינג צו באגרייפן, ווארום די משיחישע שטרעבונגען האָבן זיך דאן געקאָנט אויסדריקן אין אן אויפשטאנד.

עמיל שידער, א דייטשער היסטאָריקער, אין זיין בוך, געשיכטע דעם אי־דישן פאָלקעס אים צייט אלטער יעזו קריסטי, באמערקט: "פון דעם טויער אויף דעם חורבן בית המקדש איז פאר דער משיחישער האפענונג אויסגע־וואקסן נייע שפּייז, א נייע קראפט. דאָס איז אויך געווען וויכטיק קען געבראכט פיל רעזולטאטן פאר די פאָליטישע באציאונגען".

אין יענער צייט, איז געשריבן געווארן דער ספר ברוך הסורי (פון די ספרים חיצונים), וועלכער איז איינגענאנן פול מיט דעם נאציאָנאלן צער, אין דער זעלבער צייט איז ער פול מיט משיחישע האפענונגען.

דאָס בוך פארמאָנט אלינגרישע בילדער, וועלכע שטעלן פאָר די גרויסע איבערקערעניש וואָס וועט קומען אויף דער וועלט. איינער וועט פיינט האָבן דעם צווייטן, די מצווה'דיקע ווילן זיך איבערנעמען איבער די ארגעלאכע. די שלעכטע וועלכן זיך שטארקן איבער די העלדן און אזוי ווייטער. עס וועט דאן קומען א שרעקלאכע מלחמה אויף דער וועלט. די וואָס וועלן זיך ראטעווען פון דער מלחמה, וועלן אומקומען אין אן ערדציטערניש און ווער עס וועט זיך ראטעווען פון דער ערדציטערניש, וועט דאָס פייער אים טרעפן, און דער וואָס וועט זיך ראטעווען פון פייער, וועט אויסגיין פון הונגער — אָבער דאָס הייליקע לאנד וועט זיך דערבארימען אויף אירע איינוואוינער און וועט זיי באשיצן.

דער פערפאסער שלאָפט איין און זעט אין חלום:

— א גרויסער, טיפער וואלד, וועלכער איז ארומגערינגלט מיט בערג און פעלזן. הינטער אים וואקסט א ווייניש־טאָק אונטער וועלכן עס פליסט א ליטערער קוואל פון וואסער. דער קוואל שטארקט זיך און פאנגט אָן שלאָגן מיט גרויסע כוואליעס, וואָס פארפלייצן דעם וואלד, רייסן אויס זיינען בוימער און פארגיסטן די ארומיקע בערג. עס סוף בלייבט בלויז איין צעדערבוים. צום סוף וואַרפן זיי אויף דעם צעדערבוים אום פון דעם גאנצן וואלד בלייבט קיין זכר ניט און מען ווייסט אפילו ניט וואו זיין פלאץ איז געווען. דער ווייניש־טאָק און דער קוואל קומען צו צום צעדערבוים וזעלכער ליגט אומגעוואָרפן אויף דער ערד און דער ווייניש־טאָק שטראָפט אים, פאר דעם שלעכטס וואָס ער האָט געטאָן און זאָגט אים, אז עס וועט פון אים בלייבן פאָרך און אש. ווי פון דעם וואלד. דאן זעט ער, ברוך, ווי דער צעדער ברענט און דער ווייניש־טאָק בליט און ארום אים בליען בלומען, וואָס וויא־לען ניט.

דער נמשל איז:

די אלע מלוכות, בבל פרס און רוים, וואָס האָבן אונטערדריקט דאָס אידישע פאָלק, וועלן פארניכטעט ווערן ווי דער וואלד און דער לעצטער הערשער, דער צעדערבוים וועט אויך אָפּגעווישט ווערן, ווען עס וועט זיך באוויזן דער אויסלייזער, דער ווייניש־טאָק מיט דעם קוואל. עס וועט דאן שלעכטס פון דער וועלט און עס וועלן בליען די וואָס שטרעבן צום גוטן.

די דאָזיקע בילדער זיינען כאראקטעריסטיש פאר יענעם מאָמענט, די ער־שטע יאָרן נאָך דעם חורבן, ווען דאָס פאָלק האָט זיך געמאטערט אונטער דער הערשאפט פון רוים און האָט נאָך ניט פארגעסן די טעג פון זיין פרייהייט. עס איז גרינג צו באגרייפן, ווארום די משיחישע שטרעבונגען האָבן זיך דאן געקאָנט אויסדריקן אין אן אויפשטאנד.

רבי עקיבא איז געווען אזוי זיכער אין דעם, אז די אויסלייזונג איז נאָענט, אז ער האָט אפילו געקאָנט טרייסטן זיינע חברים אין די שווערסטע מאָמענטן.

(ווייטערעס קומט)

אידן האָבן אויפגעבויעט די שטאָט ווען

(ספּעציעל פאר ד. א. וו. דורך "איטא") פון מ. א. טענענבלאט

ווער האָט געגרינדעט און אויפגעבויט די שיינע, אלטע דאָנוישטאָט ווען? דע־ריבער זיינען פאראן צווייערליי טעאָרי־עס. אלגעמיין הייסט עס היסטאָרישע באַ־ווייזן, אז די רוימער זיינען געווען די באַ־גרינדער פון ווין אונטער'ן עדשטן רוי־מישן נאמען ווינדאבאנא. אבער א קריטי־קער געלערנטער פון 17טן און 18טן יאָרהונדערט האָט אויפגעשטעלט די נאָר אינטערעסאנטע טעאָריע, אז די אידן זיי־נען געווען די גרינדער און אויפבויער פון דער דאזיקער שענסטער פארבינדונגס שטאָט צווישן מזרח און מערב־אייראָפּע. דער דאזיקער היסטאָרישער שטודיום פון א באָרימטן עסטרייכישן געלערטן גלח איז כמעט לגמרי פארגעסן געווען און איצט אויפגעפרישט געווארן בכוונו אויף פון ווינער צייטונגען כדי באווייזן דעם נייעם אנטיסעמיטישן האעקערייצ־שטאָט און מאכן קאָנצעסיעס צו דער אידישער וואָניע אין ווען זיי זאָלן זיין ברעדן און אויפגעקומען. וואָלטן זיי דארפן אנט־לויפן פון ווין און אויבערלאָן די אידן אליין אין דער אלטער דאָנוי־שטאָט.

דער קאָטוילישער פאטער מאטהיאס פרומאָ האָט אין יאָר 1738 ארויסגעגע

זינדיק בלוט

א העכסט שפּאַנענדיק ראָמאַן פון דעם אידישן לעבן אין אַמעריקע

פון א. ר.

(פאָרזעצונג)

— איך קום פון זיין פאָטער. איך דאַרף אים זייער נויטיק זעען.

— אַלרייט. ער איז אין דיינינג רום, וועט איר אהין אריינגיין ?

— נעווים.

— ביטע, קומט מיט מיר.

ער האָט זיך געלאָזט גיין פאַראויס און ביטרים איז אים נאָכגעגאַנגען.

זי איז אריינגעקומען אין א נישט איבעריק גרויסן רעסטאָראַן זאָל. דאָרט זיינען געשטאַנען קליינע טישלאַך נע־דעקט מיט קלאָרע ווייסע טישטאַכער. אין צימער איז געווען טונקל און עס האָבן שוין געברענט די עלעקטרישע לעמפּ־לאַך אונטער אַראַנדזש קאַלירטע אבא־זשורן, אויף יעדן טישל איז געשטאַנען א לעמפּל.

זי איז געגאַנגען מיט אַנגעשטריינגטע בליקן און מיט א פאַרבאַרגענעם שרעק אין האַרצן. מיט אַמאָל איז א יונגער בחור אויפגעשפּרונגען פון א טישל און ער האָט אויסגערופן :

— ביטרים !

און ער איז איר אנטקעגן געלאָפן.

— סעם ! סעם !

ברודער און שוועסטער האָבן זיך ארומגעגאַפט. האָבן זיך גענומען קושן און האַלזן. זייערע פּנים'ער האָבן אויפ־געשיינט מיט ליכטיקער פרייד און דער דינער האָט זיך איצט שוין אָפּגערוקט אַן א זייט, ער האָט א ווײַלע געקוקט פאַרוואונדערט און דערנאָך האָט ער זיך לאַך אונטער אַראַנדזש קאַלירטע אבא־שעלמייש צעשמייכלט און ער איז אוועק־געגאַנגען.

— ביטרים טייערע ! ביזסטו עס ?

— יאָ, — — סעם, איך.

— מיין טייערע ! שוועסטער מיינע.

— ווי שלעכט דו זעסט אויס, סעם!

— זוי קומסטו אהער ?

— איך בין געקומען צו דיר.

— צו מיר ?

— יאָ ! איך בין געקומען צו זיין מיט דיר ! און וואָס מאַכסטו, סעם ?

— אַלרייט, איך בין אַלרייט.

ביים טישל וואו סעם איז פריער גע־זעסן, איז געזעסן נאָך א יונגערמאַן מיט א יונגער פרוי, וואָס האָט גיכער אויסגע־זען צו זיין נאָך א מיידל. דער מאַן האָט זיך געהאַט אויפגעשטעלט און ער האָט געקוקט שווייגנדיק און מיט וואוידער. זיין פּנים איז געווען אביסל צערודערט און די יונגע פרוי האָט שטיל געשמיי־כעלט, קוקנדיק מיט גרויסע און בלויע אויגן.

סעם האָט גלייך צוגעפירט ביטרים'ן צו זיי :

— דאָס איז מיין שוועסטער — מיין טייערע שוועסטערל. באַקאַנט זיך : דאָס איז מר. ראָזענבערג.

דער פאַרשוין האָט לייכט און עלע־גאַנט געדריקט ביטרים'עס האַנט און ביטרים האָט דערפילט עפּעס אַן עקלדיק געפיל. עפּעס איז איר געווען דערווידער אַנצוקוקן דעם פאַרשוין.

— און איז מרס. — איך מיין מיס שוגער — זייער א פאַענטע פריינדין פון מר. זאָזענבער — זיין כלה.

די יונגע מיס שוגער האָט לייכט א שמייכל געטאָן :

— האַוו־דו־יו־דו, מיס וואַלף.

אַלע האָבן זיך גלייך געזעצט צום טי־שעל וואָס איז געווען פאַר פיר פער־זאָן.

סעם האָט זיך גאָר נישט געקאָנט גע־נוג אָנקוקן אין זיין שוועסטער.

— זאָג זשע מיר ביטרים : ווי אַזוי? ווי קומסטו אהער ? וואָס טוטסטו עפּעס דאָ ? וואָס הייסט דו ביזסט געקומען צו מיר ?

ביטרים האָט זיך נישט פאַרלוירן. זי האָט געפילט ווי דער מאַן, מר. ראָזענ־בערג, קוקט כסדר אויף איר מיט אַנ־געשטריינגטע בליקן, און זי האָט גע־ענטפערט :

— גאָר פּשוט : איך בין געקומען זיין מיט דיר !

— מיט מיר ?

— ביזסטו נישט צופרידן ?

— וואָס רעדסטו ? נעווים בין איך צופרידן.

— אָבער . . .

— ס'איז א פּשוט'ע זאַך : איך האָב שוין מער נישט געקאָנט זיין אין דער היים.

— וואָס זשע, ער האָט דיך אויך אַרויסגעטריבן ?

— איך בין אַליין אוועק פון שטוב. ס'איז פאַר מיר נישט מעגלאַך געווען ראַרט צו בלייבן מער . . . איך האָב שוין נישט געקאָנט.

סעם האָט באַקומען א טרויעריק פּנים און די בליקן פון ראָזענבערגן זיינען גע־וואָרן ווייכער און רואיקער. ער האָט געקוקט צו סעמ'ען און ער האָט עפּעס געוואונקען צו אים אויף יאָ . . . ס'הייסט אַז ער איז איינשטימיק אַז זי זאָל דאָ בלייבן מיט זיי. גאָר סעם האָט דאָס ווינקען נישט באַמערקט, און ער האָט ווידער געפרעגט ביי ביטרים'ן :

— און וואָס טוט דער אַלטער ?

פרייט ער זיך מיט זיין יונג ווייבל ? האַ?

— נו, נעווים . . . אחוץ דער ווייבל זיינער האָט ער מער גאָרנישט ניט אין זינען . . . נישט קיין קינדער. נישט גאָר־נישט . . . שטענדיק איז ער פאַרקאַכט אין זיין ווייבל, און זי — וואָס זי וויל דאָס טוט זי. שאַפט זי, באַליידיקט. און זי שרייט זיך אויס . . . איך האָב גע־מוזט אוועק פון הויז און דאָרום בין איך געקומען צו דיר — איך וועל מיט דיר זיין.

— אַלרייט — האָט זיך אָפּגערופן מר. ראָזענבערג — איר האָט זייער גלייך געטאָן וואָס איר זייט אהער געקומען. איר וועט דאָ קאָנען בלייבן וואוינען מיט איי־ער ברודער — מיט מיס שוגער וועט אייך ניט אומעטיק זיין — מיר וועלן אַלע לעבן צוזאַמען.

— זיכער — מיר וועלן צוזאַמען פאַר־ברייגנען ! — האָט זיך רערפריים מיס שוגער.

— איך דאַנק אייך זייער — און אויך ביטרים האָט זיך כלומרשט פרייליך צע־שמייכלט.

— אָבער ווי אַזוי האָסטו זיך דער־וואוסט וואו איך בין ? — האָט סעם געפרעגט.

— אָ, דאָס איז אַן אַנדער געשיכטע.

— וואָס הייסט ?

— איך האָב דעם אַדרעס באַקומען פון אייער פאָטער, מר. ראָזענבערג . . . עס איז מיר אָנגעקומען נישט זייער גרינג . . ער האָט מיר פריער נישט געגלויבט און איך בין סעמ'ס שוועסטער . . . זע איך דען נישט אויס ענלאַך צו אים ?

(פאָרזעצונג)

— איך קום פון זיין פאָטער. איך דאַרף אים זייער נויטיק זעען.

— אַלרייט. ער איז אין דיינינג רום, וועט איר אהין אריינגיין ?

— נעווים.

— ביטע, קומט מיט מיר.

ער האָט זיך געלאָזט גיין פאַראויס און ביטרים איז אים נאָכגעגאַנגען.

זי איז אריינגעקומען אין א נישט איבעריק גרויסן רעסטאָראַן זאָל. דאָרט זיינען געשטאַנען קליינע טישלאַך גע־דעקט מיט קלאָרע ווייסע טישטאַכער. אין צימער איז געווען נישט אַזוי הל. עס האָבן שוין געברענט די עלעקטרישע לעמפּ־לאַך אונטער אַראַנדזש קאַלירטע אבא־שעלמייש צעשמייכלט און ער איז אוועק־

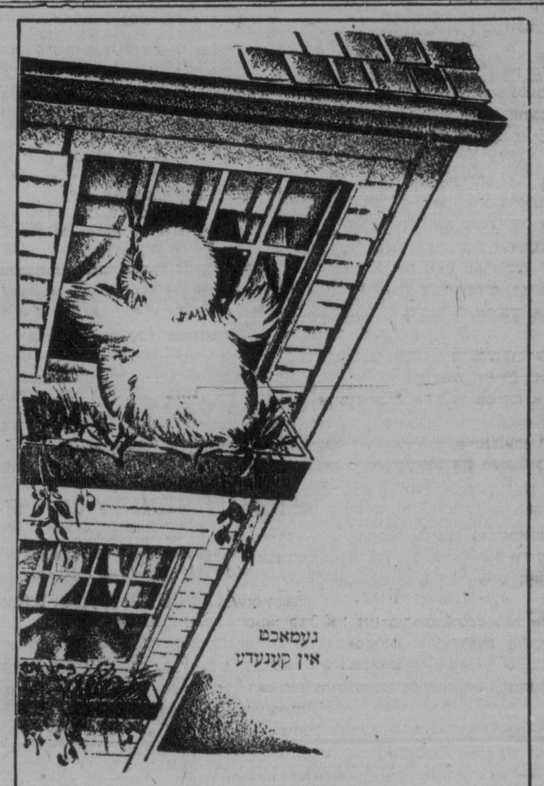

געמאַכט אין קענעדע

עס איז לייכט צו זעען זיך אַליין דורך דער פענסטער

פענסטער זיינען געמאַכט געוואָרן צו זעען דורך זיי. שפּיגלען צו קוקן אין זיי. טאָ האַלט זיי ריין. און האַלט א גלאַנץ אויף זיי. האַלט זיי פריי פון סקרעץ טשעס אויך — דורך רייניקן און פּוצן מיט באַן אַמי. דערפאַר מאַכט באַן אַמי צו גלאַנצן שוין פערציק יאָר צייט, — רייניקט מיט א גלאַנץ, פּוצט ווען עס רייניקט — אָבער קראַצט קיינמאָל ניט — מאַכט קיינ־מאָל ניט פאַרגרעבט אייערע הענט.

באַן אַמי האָט ניט קיין גערוך. געמאַכט אין א פאַו־דער און אין א קאַפּאַקטן, באַקוועמען קעיק. פאַר־קייפט אין גראָסערי סטאָרס איבעראַל.

Bon Ami

"האָט נאָר ניט א קראַץ עטאָן"

POWDER & CAKE

אומפאַרדייאונג

אָפּגעשאַפט פון קרושען

"איך האָב געליטן פאַר א צאָל יאָרן פון א שלעכטן מאָגן. איך פלעג פילן זייער שלעכט נאָך די מאָלצייטן. דער דאָקטאָר האָט מיר נעראָטן צו נעמען עפּסאָם זאַלץ. עס האָט מיר אָבער ניט געטאָן קיין טוטס. איך האָב באַשלאָסן צו פּרובירן קרושען און איך געם עס אויפן אין איך האָב עס נעטאָן פאַר די לעצטע 12 מאָנאַטן, און איך בין זייער צופרידן צו זאָגן אייך, אַז מיין מאָגן איז אויפן אין פערפעקטן צושטאַנד. איך פיל אַזוי יונג אין נייסט ווי איך האָב געפילט מיט 20 יאָר צוריק, א דאַנק צו קרושען (וו. ב.).

איר ווייסט ווי שלעכט אַן אינדזשיז לויפט ווען עס ווערט פאַרשטאָפּט. דאָס זעלבע אין מיט אייער קערפּער ווען אייער מאָגן — אָדער אומפאַר־דייאונגסאָאָפּט הערן אויף צו פּליסן. וואָס איז דאַרפט איז א טאָניק — נאַטורס זעקס מינעראַלע זאַלצן.

איר קריגט די דאָזיקע זעקס זאַלצן אין קרושען. די ערשטע ווירקונג פון די דאָזיקע זאַלצן איז צו דערהויבן דעם פּלוס פון דער סיגע און אַזוי דערוויטן דעם אָפּעטיט. די נעפּסטע ווייטונג קומט פאַר אין דעם מאָג, וואו די פאַרדייאונגס זאַפט ווערן דערמוטיקט אַרויסגעשטויסן צו ווערן און ווירקן אויפן שפּייז. ווידער, אין דעם א'נערלאַכן טראַקט, טוען געוויסע פון די דאָזיקע דערהויבן א ווייטערדיקן פּלוס פון דו דאָזיקע לעבנס־ווירק־טיקע זאַפט; וואָס האָבן צו מאַן מיט שייליוויי פאַרדייבאַרער שפּייז אין זיי גרייטן דאָס ערלאַר צו פאַר דער אבסאָרבירונג אין דער סיסטעם.

פרויען וועלכע גרייטן זיך צו ווערן מוטער און וועלכע זיינען קינדער האָבן א גוטן פריינט אין אַוואַלטין

די מאַנאַטן פרויער און נאָכדעם ווי דאָס קינד ווערט געבאָרן מאַכן דער פרוי זייער צו אַנשטריינגען זיך און דערפאַר מוז אַוואַלטין זיין אין דער מו־טער'ס דיעטע.

קיין אַנדער שפּייז איז ניט אַזוי גוט פאַר דער מוטער אין דער דאָזיקער קריטי־שער צייט. אַוואַלטין בויט אויף די מוטער אייזדער דאָס קינד ווערט געבאָרן און פאַרזיכערט ביי איר א גענוגנדן זאַפּאַס פון מילך, דער נאַטורס איינגענע שפּייז. אַוואַלטין ברייגנט שנעל צוריק די טייערע לעבנס־קראַפט, טוט אָנהאַלטן דער מוטער'ס געזונט און קראַפט אין פאַרלויף פון'ס פעריאָד וואָס זי זויגט איר קינד.

די בעסטע פון דער נאַטור'ס טאָניק שפּייזן, פרישע מילך, פרישע אייער און צייטיקע גערשטן מאַלץ זיינען קאָנצענטרירט אין אַוואַלטין, דאָס איז א פער־פעקטע שפּייז, רעקאָמענדירט אַלס אַזאַ פון דאָקטוירס איבער דער גאַנצער וועלט. פרעגט אייער איינגענע דאָקטאָר.

וואַרנונג

קיין מאַלט אדער קאַפע געטראַנק אין פאַר קיין פאַל ניט קיין פאַר־סטיטוט פאַר אַוואַלטין. דער פּראַ־צעס ווי אַוואַלטין ווערט נעמאַכט אין דער רעוולטאַט פון יאָרן פון וויסנשאַפטלעכער פאָרשונג. זאָגט זיך אַז פון די, אַזוי גערופענע, "פּונקט אַזוי גוט" פּרעפּאַראַציעס.

OVALTINE

TONIC FOOD BEVERAGE

Enables Mothers to Breast-feed their Babies

פאַרקויפט אין אַלע גוטע סטאָרס, אין 50c., 75c., $1.25 און ספּעציעלע $4.50 פאַמיליע סייז טינס! אויך פערווירט ביי סאָדאַ פאַנטענס.

A. WANDER LIMITED, London, England, and Peterborough, Canada 307

עדמאָנטאָן

עדמאָנטאָנער נאָטיצן

מזל־טוב ! א מאַכטער געבאָרן צו מר. און מרס. טשאַרלס מאַרגאָליס. מוטער און קינד אין גוטן צושטאַנד.

* * *

מר. און מרס. וו. דייטמאַר אַנאַנסירן די פאַרלאָבונג פון זייער איינציקער טאָכ־טער רוט, צו מר. דוד גרויסראַרף, פון קאַלגאַרי, זון פון מר. און מרס. א. גרויס־דאַרף, פון עדמאָנטאָן.

* * *

מר. דזשעק פינסקי, פון סעאַטל איז צו גאַסט אין עדמאָנטאָן, ביי זיין פאָטער רעוו. א. פינסקי.

* * *

די בני־ברית האָט געגעבן א פאַרטיע די זאַמלער פון נאַציאָנאַל פאָנד, וואָס ווערט אָנגעפירט פון בען שוגערמאַן. די פאַרטיע איז פאַרגעקומען שבת אין תלמוד תורה זאַל. די טעכטער פון "דזשוידעא" און זייער פירער, מיס ען וואַסערמאַן, זיינען איינגעלאַדן געוואָרן. דער גאַסט־רעדנער איז געווען דר. ע. ווערשאָף. ער האָט באַדאַנקט די זאַמלער פאַר זייער גוטער אַרבעט. אין האַלבער נאַכט איז סערווירט געוואָרן א צוביסן. די דאָזיקע אַרבעט האָבן געטאָן ען וואַסערמאַן, דזשין קאַהען און מר. דזשאַרד לעווין.

* * *

מיס בעטי עפּשטיין, פון קאַלגאַרי איז דאָ געווען דער גאַסט ביי איידאַ באַלצאַן.

* * *

מרס. ל. רודין און קינדער זיינען אַרויסגעפאָרן פון עדמאָנטאָן קיין קאַל־גאַרי צו זייער מאַן און פאָטער, דר. ל. רודין, וואו זיי וועלן מאַכן זייער היים.

* * *

מיס מעריאָן ביינדער האָט געגעבן א "דינער" לעצטן זונטאָג פאַר 12 פערזאָן. די מישן זיינען געווען דעקאָרירט מיט שיינע בלומען.

* * *

מר. און מרס. ראַי שאָו, פון ווינניפּעג, זיינען דאָ געווען צו גאַסט ביי מר. און מרס. דזש. ניוהויז.

* * *

מרס. ס. גרינבערג, פון אירמאָן, אַלטאַ., איז געווען דער גאַסט פון מר. און מרס. דזש. ניוהויז.

* * *

מר. וואַלטער ריס איז דאָ געווען פאַר ביזנעס.

* * *

דער עדמאָנטאָן טשאַפּטער הדסה האָט געגעבן א סילווער טי, מאָנטאָג דעם 6טן אַפּריל, צו גונסטן דער אַנריקולטור שול פאַר מיידלאַך אין אַ"י. די טיי איז פאַר־געקומען אין דער היים פון מרס. וו. דייר־מאַנד, וועלכע האָט אויפגענומען די געסט. מרס. ה. גאַרפין, מרס. י. וואָל און מרס. מ. שובין האָבן געהאַט דעם אויפזיכט אויפ'ן געלט; מרס. דזש. שמעלניצקי האָט אַריינגעפירט די געסט אין טיי רום וואו דער טיש איז געווען דעקאָרירט מיט בלו־מען און קאַלירטע ליכט. מרס. א. אַסט־רי און מרס. וו. ווייסמאַן האָבן געהאַט דעם אויפזיכט איבער'ן טיש די ערשטע שטונדע. אַרויסגעהאָלפן פון מרס. א. פּראַטקין, מרס. דזש. הורטיג, און מרס. דזש. מייקלסאָן.

די צווייטע שטונדע האָבן מרס. אי. קרעמער און מרס. ר. שמעלניצקי געהאַט דעם אויפזיכט איבער'ן טיש און מרס. מ. פעקעט, מרס. דזש. סטאַראַנד, און מרס ב. לייבאָוויטש האָבן אַרויסגעהאָלפן

די דריטע שטונדע האָבן מרס. ל. פּאַ־דערסקי און מרס. ה. בלומפילד געהאַט דעם אויפזיכט איבער'ן טיש, אַרויסגע־האָלפן פון מרס. דזש. ניוהויז און מרס. וו. ווייסמאַן.

מרס. ווערשאָף האָט געראַפלט א טיי־סעט און מרס. ס. וואָול האָט אים גע־וואונען. די אונטערנעמונג האָט אַריינגע־בראַכט $52.85.

EDMONTON

לעזער פון "דאָס אידישע וואָרט" נלויבט איר אין שאַפערעציע, דאָס פאַרזאָס נים פאַטראָניזירן דעם איינציקן דענטיסט אַרוועדערטייזט אין "דאָס אידישע וואָרט".

DR. J. W. MacQUEEN
דענטיסט
שטונדן פון 9 ביז 5.30
אונטן, שבתים און האָלידייס ביי אַפּאָינטמענט
10 פּראָצענט דיסקאַונט צו אַלע סטודענטן פון "דאָס אידישע וואָרט".
Phones: 24 762; Res. 82 542
200 Moser-Ryder Blk.

דר. דזשאָן ע. ווילקינסאָן, דענטיסט
M.D.S., L.D.S.
Phone: Office 24 665; Res. 31 693
520 Tegler Bldg., Edmonton, Alta.

DR. J. C. SHARP
דאָנטיסט
אָפיס שטונדן, 9 ביז 5
אונטן ביי אַפּאָינטמענט
Office Ph 24718; House Ph 82246
Ste. 103 Pantages Theatre Bldg.
Cor. Jasper Ave. and 102nd St.
EDMONTON, ALTA.

DR. W. A. MORGAN
Dentist
דענטאַל פּלייטס, "ברירוש וואָרט"
איבערן פאַנטיידזשעס טעאַטער
102 Brown Building, Edmonton, Alta.
Ph. 24 918—Res. 25 487

Dr. A. BLAIS
כירורג
אָפיס: 3טער פלאָר בענק אָף מאָנטרעאַל
טעלעפאָן 24 689 רעז. 81 068
עדמאָנטאָן

MORRIS BAKER
לאָו אָפיס
510 TEGLER BLDG. PHONE 27 888

MY VALET CLEANERS
קעש און קערי פריין
מענערשע סוטס,
נערייניקט און געפּרעסט ___ 75c
מענערשע סוטס,
סאָפּגנרושט און געפּרעסט ___ 40c
ליידיס דרעסעס, פּליין,
נערייניקט און געפּרעסט ___ 85c
9352 106 A AVE. EDMONTON
PHONES: 5547 - 1891 - 5256

גוטע פריינטינג
צו דער ריכטיקער פרייז.
מיר ספּעציאַליזירן זיך אין סייל פאַוסטערס
RELIABLE PRINTING CO. LTD.
9920-101 St Street Ph 24 078

טעלעפאָן 22 111
JACK HAYS LTD.
TAXICABS
באַהייצטע פּעקאַרד סעדאַנס
קאָרס אַליין צו פריינען
10056-101st STREET
EDMONTON :: CANADA

Mrs. JAMES JONES
האַלסייל און ריטייל
קוואַליטי פיש פון לייקס און ים
מיר דעליווערן
CITY FISH MARKET
Phone 22 531 Edmonton

איר סייפט 50%
ווען איר שיקט אייער קלייטינג צו די
דאָלער קלינערס
11217 JASPER AVE.
PHONE 23 513

H. B. KLINE & CO.
זייגנרמאַכערס, דזשעלערס און אַפּטשיסאָנס
10069 JASPER AVENUE PH 24 350
(Next to Capitol Theatre)
EDMONTON, ALTA.

KENWOOD & KENWOOD
פינאַנשעל, אינשורענס, מאָרטגעדזש און ריעל עסטייט בראָקערס.
דענטאַל אייזדשענטס
עסטייטס פאַרוואַלטעט
אַפּשאַצונגס און א. וו.
10119 100 A STREET PH. 21 583
EDMONTON, ALTA.

לאָמבער און מילאַרבעט
פּלייט גלאַז
סטאָר פיקסטשורס
צו
נידעריקסטע פּריין
W. H. Clark & Co. Ltd.
109 ST. EDMONTON

JACKSON BROS.
Jewelers, Diamond Merchants
מיר מאַכן א ספּעציאַליטעט פון די ריפּערס פון זייגערס און דזשעלערי. ספּעציעלע אויפמערקזאַמקייט צו מעיל אָרדערס.
9962 JASPER AVE., EDMONTON

The Art League
EDMONTON
שניידט אויס דעם דאָזיקן אַרוועדטייזמענט — עס איז ווערט 20 פּראָצענט דאַסקאָונט אין אונטער סטודיאָ, ביז דעם דרייטן יולי, 1931.

היטס דראָג סטאָר
קאָר. דזשאַספּער עוו. און 97טע סט.
טעלעפאָן 21 678
19 יאָר דערפאָלגרייכע דראָג ביזנעס צו אייער באַדינונג און אונטער ספּע־ציאַליטעט אין פּרעסקריפּשאָנס.
פרענט אייער דאָקטאָר.
HEATH'S DRUG STORE
Cor. Jasper Ave. & 97th St.
Phone 1678 Edmonton, Alta.

סופּליס — פיקסטשורס — לאָמפּז
CAREY ELECTRIC
עלעקטרישע קאָנטראַקטאָרס
10048 109th Street Phone 22 772
EDMONTON, ALTA.

קומט אריין און זעט
אונזער וואונדערבאַרע ליין פון
ספּרינג סעמפּלס פון
סוטס און מאַפּקאָוטס
וואָס, מיר גלויבן, אַז עס איז די גרעסטע און בעסטע אין שטאָט. אונזערע סוטס זיינען אַלע געניי צו אייער אינדיווידועלער מאָס און צופאַסונג און צופרידנהייט אין גאַראַנטירט.
קומט אריין און פאַרגלייכט אונזערע פּריין.
PEERLESS TAILORS
Phone 22 718 10322 Jasper Ave.

B. A. MOIR
פּלאָמבינג, היטינג און גאַז פיטינג
אָפּשאַצונגען פריי
10530 97th Street Ph. 27 556
EDMONTON, ALTA.

PHOTOS
אין יעדער פאַכ
אין אַפּגעשפּילט
דער צויבער און
פערזענלאַכקייט
פון
דער פערזאָן
Phone 25 444
פאַר אַן אַפּאָינטמענט
McDERMID STUDIOS Ltd.
10133 - 101st St. Edmonton, Alta.

WALKINSHAW
OFFICE EQUIPMENT COMPANY
Limited
לעגאַלע און קאָמערציעלע סטיישענערס
דעסקס, טשערס און פיילינג קעביגעטס
10060 McDougall Ave. Phone 23 855
(Opp. Macdonald Hotel)
EDMONTON, ALTA.

טעלעפאָן 22 565
פאַרגלייכט אונזערע פּריין פאַר גאַראַנטירטער אַרבעט
International Dyers and Cleaners Ltd.
10666 97th Street, Edmonton, Alta.

W. H. JACKSON
פאַרטרעט די
ניי יאָרק לייף אינשורענס קאָמפּאַני.
פערזענלאַכע באַדינונג
919 McLeod Bldg.
Phones:
Office 25 805; House 72 370

E. S. AGNEW
דראַגיסט און סטיישענער
9546 Jasper Ave. Phone 22 432
EDMONTON, ALTA.

Phone 26 446
GIMBY & COBURN LTD.
דזשענעראַל ריפּערס, גאַז, אויל און אַקסעסאָריס
9654 106A AVE. EDMONTON

מיר זיינען די
אייגנציקע
אויסשליסלאַכע
מאַנופעקטשורערס
פון
מאָנומענטן
אין עדמאָנטאָן
אייערער איר באַשליסט צו קויפן א מצבה פאַר אייערע ליבע און מייערע, קומט און זעט אונז, עס וועט זיך אייך באַצאָלן.
ALBERTA GRANITE MARBLE & STONE
10702-101st St. Phone 24 058
EDMONTON

Phone 28 338
GREY LINE
TAXI
באַדינונג — קאָמפאָרט — העפלאַכקייט

עדמאָנטאָן — אויפמערקזאַם — עדמאָנטאָן
מר. י. באַלצאַן
איז דער קאָרעספּאָנדענט פאַר "דאָס אידישע וואָרט" אין אייער שטאָט און אומגעגנט.
מיר בעטן אַלע סעקרעטאַרן פון די עדמאָנטאָנער אָרגאַניזאַציעס צו איבער־געבן די נייעסן און באַריכטן פון זייערע אָרגאַניזאַציעס צו מר. י. באַלצאַן.
טעלעפאָנירט צו אַם 24 209
פאַר סובסקריפּשאָן און אַנדערע געשעפטס אָנגעלעגנהייטן, וועגדעט זיך צו אונזער באַפולמעכטיקטן פאַרטרעטער
מר. א. ווינאָגראַדסקי, 141 10—96טע סט., טעלעפאָן 27 336

זייט איר אריינ־
געטראָטן אין
דעם גרויסן

באַקומט איינצעלהייטן פון אייער גראָסערי־מאַן, אָדער שרייבט צו
Western Pure Foods Ltd. Winnipeg, Man.
PHONE 26 992

ברודער מאָרד

אונטער אינטערעסאנטער און שפאנענדער ראמאן

(פארזעצונג)

— מערי זאג מיר דעם אמת. מיינסטו דאס ערנסט אדער דו שפאסט.

— איך שפאס נים, פאטער ! עס איז א טרויעריקער ערנסט.

— דאן וועל איך דיר צוליב טאן און וועל לאזן דיך ווי א בעטלער וואוינען אין מיין הויז, דאס איז שוין גענוג פון מיר, דו קאנסט דאך נים פארלאנגען אז צוליב זיי זאל איך נים וואוינען אין מיין הויז ?

— פאטער ! די ראזע פון שיקאגא קאן נים וואוינען אין דעם וועלכן הויז וואו דו.

— וואס איז דאס ? וואס מיינסטו מיט דעם ?

— די שענקערן באבא־יאגא האט מיר אלעס דערציילט.

— איך ווייס נים, וואס די אלטע מכ־שפה האט דיר דערציילט, איך ווייס נאר, אז עס פאסט נאר נים פאר דיר צו ריידן מיט אזא פרוי, ווי באבא־יאגא.

— און דאך איז זי געווען די איינציקע ריייע פריינד, וועלכע איז געזעסן טאג און ביי מיין אומגליקלאכער מוטערס קראנקן בעט. זי האט אויסגעהאלטן ביי איר, ביז זי איז געשטארבן. דו אבער האסט טעלער־ראפירט, אז מען זאל רופן א דאקטאר און ביסט נים געקומען אהיים, ווען דו האסט שוין געוואוסט אז זי שטארבט.

מאקארטי איז בלייך געווארן. עס איז אים געווען העכסט אומאנגענעם וואס באבא־יאגא האט דערציילט זיין טאכטער ווי ער האט באהאנדלט איר מוטער.

— איך וואלט דיר נים גערארט צו ריידן מיט דער שענקערן באבא־יאגא, זי איז א פארדארבענע פרוי, וועלכע איז פעאיק אויף אלעס. אזא פרוי קאן זאגן, אפטראגן רכילות און טאן אלע נידעריקע זאכן. מיט אזא פרוי דארפסטו נים ריידן און די דארפסט איר נים גלויבן וואס זי זאגט.

— פאטער, איך בין שוין נים קיין קינד. איך ווייס וואס צו גלויבן און וואס נים. איך ווייס מיט וועמען צו ריידן און מיט וועמען נים.

— יא, איך ווייס, אז דו האלסט זיך שוין פאר א גרויסער און ווילסט קיינמאל נים טאן וואס מען הייסט דיר. איך ווייל נים מאכן קיין לייטישן געלעכטער און ניב דיר נאך. דאס מאל אבער האסטו זיך אריינגענומען אין קאפ אזא נארישקייט, אז איך קאן אויך קיין פאל די רגים פארגעבן.

— הער מיך אויס פאטער ! דו מיינסט אז די מיליאנען וואס דו פארמאגסט זיי־נען דיינע. דו האסט אז גרויסן טעות. זיי געהערן צו מיין מוטער צוליב ווי צו דיר, ווייל זי האט דיר געהאלפן פארדינען דאס ערשטע געלט, מיט וועלכן דו האסט גע־מאכט די דאזיקע מיליאנען. דו מיינסט גע־ווים, אז איך קאן נים דיר געזעגן פון אונ־זער לאנד, דו האסט א טועת —

— וואס איז דאס ? ביזט שוין געווארן אן אדוואקאט אויך ?

— פאר וואס נים ? אין א לאנד וואו די פרוי איז קיין בארקויפטע, קיין שקלאפין פון איר מאן, אין א לאנד וואו פרויען האב־בען אלע רעכטן מיט מענער, דארף יעדע פרוי וויסן ווי צו פארטיידיקן אירע רעכטן.

מאקארטי האט זיך צעלאכט.

— טאכטער, דו רעדסט דאך ווי א פאס־טאר ! ווייסטו אז יעדע פארדארבענע פרוי, אז יעדע אויסגעלאכטענע פרוי אין אמעריקע רעדט פון אירע רעכטן ? ווייסטו אז יעדעס נאס־מיידל, יעדע באבא־יאגא פארפירט מענער און פארערט דערנאך אירע רעכטן ?

— ווען דו ווייסט עס נים, ניי אין די גע־ריכט הייזער און הער זיך צו צו די פרא־צעסן וועלכע קומען דארט פאר צווישן מאן און פרוי און דו וועסט זיך איבערצייגן, ווי יעדע שלעכטע פרוי, יעדע עלנטע, ני־דערטרעכטיקע פרוי פארערט אירע רעכטן. קיין אנטשטענדיקע פרוי האט נאך נים גע־נעהויבן א פראצעס מיט איר מאן וועגן אירע רעכטן.

— איך ווייס נים וואס פאר א פרויען פירן פראצעסן מיט זייערע מענער איבער זייערע רעכטן. מיין מוטער האט געלימן און נעשוויגן. זי וואלט קיינמאל נים געפירט מיט דיר קיין פראצעס. איך אבער, איך, איר טאכטער, וועל עס טאן. ווייל איך ווייס אלעס, איך ווייס, אז דו פלעגסט איר נים שלאגן מיין מוטער און פלעגסט איר נים געבן א סענט פון דעם געלט וועלכעס זי האט פארדינט.

מערי האט אויפגעהויבן שטאלץ דעם קאפ און איז געשטאנען פאר איר פאטער, ווי א שטרענגע נעטין פון ראכע (נקמה) פאר איר אומגליקלאכער מוטער.

מאקארטי האט אויפגעהויבן דעם קאפ. ער האט פארשטאנען, אז זי איז אימ־שטאנד צו מאכן דעם גרעסטן סקאנדאל און דאס האט ער אויף קיין פאל נים גע־קאנט דערלאזן. מען האט שוין פארגעסן ווער ער איז געווען און ווי אזוי ער האט געמאכט זיינע מיליאנען. איצט וויל זיין איינענע טאכטער דאס אפפרישן, און עס ברייננען פאר א געריכט, וואו עס געפינט זיך שטענדיק א צייטונגס שרייבער וועל־כער וועט שרייבן ארטיקלען אין די צייט־טונגען און מאכן א גאנצן לארעם איבער דער וועלט.

— אלזא, ווילסטו זיך ארויסציען פון דער דאזיקער ווילע ? — האט מערי גע־פרעגט שטרענג.

— איך וועל אויך דאס דיר צוליב טאן. איך וועל דיך אבער, מערי, איך בעט דיך דו זאלסט מער נים ריידן מיט אזעלכע פרויען, ווי די באבא־יאגא.

— איך האב דיר שוין געזאגט, פאטער אז איך בין שוין קיין קינד און ווייס, מיט טאר ! ווייסטו אז יעדע פארדארבענע פרוי, אז יעדע אויסגעלאכטענע פרוי אין אמעריקע רעדט פון אירע רעכטן ? ווייסטו אז יעדעס נאס־מיידל, יעדע באבא־יאגא פארפירט מענער און פארערט דערנאך אירע רעכטן ?

— ווען דו ווייסט עס נים, ניי אין די גע־ריכט הייזער און הער זיך צו צו די פרא־צעסן וועלכע קומען דארט פאר צווישן מאן און פרוי און דו וועסט זיך איבערצייגן, ווי יעדע שלעכטע פרוי, יעדע עלנטע, ני־דערטרעכטיקע פרוי פארערט אירע רעכטן. קיין אנטשטענדיקע פרוי האט נאך נים גע־נעהויבן א פראצעס מיט איר מאן וועגן אירע רעכטן.

— איך ווייס נים וואס פאר א פרויען פירן פראצעסן מיט זייערע מענער איבער זייערע רעכטן. מיין מוטער האט געלימן און נשוויגן. זי וואלט קיינמאל נים געפירט מיט דיר קיין פראצעס. איך אבער, איך, איר טאכטער, וועל עס טאן. ווייל איך ווייס אלעס, איך ווייס, אז דו פלעגסט איר נים שלאגן מיין מוטער און פלעגסט איר נים געבן א סענט פון דעם געלט וועלכעס זי האט פארדינט.

מערי האט אויפגעהויבן דעם קאפ.

— פאר וואס נים ? מיין מוטער האט מיר געזאגט אז דו האסט אויסגעלאכט מיין מוטער, אז דו האסט נים געגעבן א סענט פון דעם געלט וועלכעס זי האט פארדינט.

— איך ווייס נים וואס פאר א פרויען פירן פראצעסן מיט זייערע מענער איבער זייערע רעכטן. מיין מוטער האט געלימן און נשוויגן. זי וואלט קיינמאל נים געפירט מיט דיר קיין פראצעס. איך אבער, איך, איר טאכטער, וועל עס טאן. ווייל איך ווייס אלעס, איך ווייס, אז דו פלעגסט איר נים שלאגן מיין מוטער און פלעגסט איר נים געבן א סענט פון דעם געלט וועלכעס זי האט פארדינט.

מערי האט אויפגעהויבן דעם קאפ. ער האט פארשטאנען, אז זי איז אימ־שטאנד צו מאכן דעם גרעסטן סקאנדאל און דאס האט ער אויף קיין פאל נים גע־קאנט דערלאזן. מען האט שוין פארגעסן ווער ער איז געווען און ווי אזוי ער האט געמאכט זיינע מיליאנען. איצט וויל זיין איינענע טאכטער דאס אפפרישן, און עס ברייננען פאר א געריכט, וואו עס געפינט זיך שטענדיק א צייטונגס שרייבער וועל־כער וועט שרייבן ארטיקלען אין די צייט־טונגען און מאכן א גאנצן לארעם איבער דער וועלט.

— אלזא, ווילסטו זיך ארויסציען פון דער דאזיקער ווילע ? — האט מערי גע־פרעגט שטרענג.

— איך וועל אויך דאס דיר צוליב טאן. איך וועל דיך אבער, מערי, איך בעט דיך דו זאלסט מער נים ריידן מיט אזעלכע פרויען, ווי די באבא־יאגא.

— איך האב דיר שוין געזאגט, פאטער אז איך בין שוין קיין קינד און ווייס, מיט וועמען איך מעג ריידן און מיט וועמען נים.

— וואס נאר האסטו צו מיר ?

— איך וויל, אז פון היינט אן זאלן מיר זיך צעגיין און לעבן גאנץ באזונדער. איך וויל מער נים לעבן מיט דיר צוזאמען, ווייל דו פירסט א גאנץ אנדערש לעבן פון וועלכן איך האב ביז אהער נים געוואוסט.

— אלזא, וואס ווילסטו ?

— איך פארלאנג דו זאלסט מיר אפגע־בען מיין טייל פון פארמעגן, איך מיין דעם טייל, וועלכער געהערט צו מיין מוטער.

— און ווען איך וועל עס נים טאן ?

— דאן וועל איך מוזן אנקומען צום גע־ריכט.

— דאס וועסטו נים טאן, מערי !

— איך וועל אלעס טאן ! איך מוז אלעס טאן, זייט איך בין געווארן געווארן ווי אזוי דו האסט געפלאנט און געמאכטערט מיין אומגליקלאכע מוטער.

— מערי ! געדענק, וואס דו טוסט !

פאטער, זייט יענער אונטן, ווען איך בין געווען מיט דיר אין שענק פון דער באבא־יאגא, האב איך זיך אלעס גוט איבערגע־לעגט און האב מיך פעסט אנטשלאסן צו טאן, וואס איך טו איצט.

— אלזא, מיינסטו עס גאנץ ערנסט ?

איך האב שוין אפילו אלעס איבערגע־נעבן צום ארוואקאט א'ברייען. ער וועט מיט דיר פארהאנדלען און וועט אלעס ברייננען אין ארדענונג. ווען דו וועסט אפמאכן אלעס מיט גוטן, וועלן מיר זיך צעגיין שטיל, רואיק און אנשטענדיק, — ווילסטו אבער נים, וועט ער אנהויבן מיט־דיר א פראצעס.

מאקארטי האט געטראכט איינציק מי־נוטן. מערים פארענדערונגען זיינען געקו־מען אזוי אומדערוואַרטעט, אז ער האט אליין נים געוואוסט וואס צו טאן און וואס איר צו ענטפערן.

איך וועל דיר שיקן אן ענטפער האט ער ענדלאך געזאגט.

דורך וועמען ?

דורך דיין אדוואקאט א'ברייען.

מערי איז האסטיק ארויסגעגאנגען פון צימער.

איינציקע מינוטן איז מאקארטי געבליבן זיצן, ווי א פארשטיינערטער. ער האט נים געוואוסט אויב ער וואכט אדער ער שלאפט און זעט אלעס אין א חלום. ענדלאך איז ער צו זיך געקומען און האט געזאגט :

ווען איך לייג מיך רעכט אבער, נעפין איך אז עס איז פאר מיר פיל בעסער אזוי, וואס טויג מיר אן אויפזעץ איבער מיר? זי איז מיר צו קלוג און צו געבילדעט, איך דארף נאר נים אזא געבילדעטע טאכ־טער, וועלכע זאל הערשן איבער מיר. איך וואלט פיל ליבער געהאט א טאכטער, וועלכע האט ליב זיך צו פוצן, זיך אנצו־טאן און צו גיין אויף בעלער און אין טע־אטער. איך האב זי צו גוט דערציינט . . . גלייכער אזוי ! בעסער לויז ווערן פון איר ! אבער יענע — די באבא יאגא מוז איך אנלערנען ! איר מוז איך ווייזן, וואס דער רייכער מאקארטי קען.

ער האט זיך אויפגעהויבן און איז האס־טיק ארויסגעלאפן פון זיין הויז.

מעקארטי איז מער נים צוריקגעקומען אין זיין ווילע אין דזשעקסאן פארק. ער האט מער נים געוואלט זעען זיין טאכטער און האט עס געפונען פאר בעסער זיך אינגאנצן צו צוגיין מיט איר.

איר אדוואקאט האט אים געשטעלט זייער שווערע און הארטע באדינגונגען. ער האט געפאדערט פון אים פינף מיליאן דאלאר און האט אים באוויזן, אז מערי וועט געווינען דע ספראצעס, ווען זי וועט עס פאדערן דורך א געריכט. דערפאר אבער זאגט זי זיך אפ פון יעדע פארערונג פון אים אלס טאכטער. זי וויל אפילו נים ירש'ענען זיין פארמעגן נאך זיין טויט.

עס זיינען פארגאנגען איינציקע טעג, בין מאקארטי האט אלעס געענדיקט מיט דעם ארוואקאט, דערפאר איז אבער אלעס צוגעגאנגען אזוי שטיל אז אזוי פיין, אז קיין מענש אין שיקאגא אויסער דעם אד־וואקאט, האט נים געוואוסט, וואס עס איז פארגעקומען צווישן פאטער און טאכ־טער.

מערי איז געווען גליקלאך וואס זי האט געהאט ביי זיך א פריינדין, מיט וועמען ארומצוגיין און מיט וועמען צו רעדן. זי האט אפילו געהאט פיל באקאנטע יונגע מיידלאך אין שיקאגא, וועלכע פלעגן זי אפט באזוכן, אבער אויסריידן זיך, עפע־נען איר הארץ, האט זי נאר געקענט פאר דער ראזע פון שיקאגא.

(פארטזעצונג קומט)

א מאס-מיטינג

פון דער ווינניפעג שטאט קאמיטע

דאנערשטאג דעם 16טן אפריל, 8.30 אין אונטן

אין גרויסן תלמוד תורה זאל.

וואו איך וועט הערן איבערראשנדע נייעס

אונזער ווירדיקער רב חיים צבי בר' יוסף הערסאן וועט פארשטעלן די נייע שוחטים און וועט זיין דער הויפט רעדנער.

קומט אין מאסן! דער מיטינג איז פון גרויס וויכטיקייט פאר אלע ווינניפעגער אידן

מיט אכטונג,

די ווינניפעגער שטאט קאמיטע

אנגעציינען ווי א לעמפערט

"נערוון שטארק אנגעציינען פון טאנין און קאפעין

צ ערודערטע נערוון קאנען זיך ניט באראויקן. קיין אונטערשייד ניט אויף וויפיל אייער מידער קערפער נויטיקט זיך אין רו. ליידעט איר פון די ווירקונגען פון איבער־זעטיקונג אין טאנין און קא־פעאין וואס ווערט געפונען אין געוויסע מאלצייט געטראנקען? אויב אזוי, פרובירט פאסטום. א גע־שמאקער בענעפיטירנדיקער געטראנק וואס אנט־האלט ניט קיין שפור פון וועלכן עס איז דראג. מא־מענטאל געמאכט אין דער קאפ צו א קאסט פון ארום א האלבן סענט. ניינציק קאפס צו א פופציק סענטי־קער בלעכל. עס איז דא פאסטום סיריעל, אויך. גע־מאכט דורך אויפזידן אדער פערקולייטינג פאר צוואנציק מינוט.

Postum

העפלאכער פרייער אנבאט

מאכט א 30־טאגיקן טעסט פון פאסטום. טיר וועלן פאר אייך אנפאנגען אייע־טעסט דורך געבן אייך א פרייען זאי־פאס פאר אייער ערשטער וואר. שרייבט צו

General Foods, Limited
Sterling Tower, Toronto 2, Ontario

א ברכה פאר קינדער

א סך קינדער האבן ניט ליב דעם טעם פון מילך. זיי האבן ליב צו האבן דעם געבן טרונק וואס די "ערוואקסענע". עס איז נוט, פאר זיי צו האבן א הייסן טרונק. מאכט אינסטאנט פאסטום פאר זיי נוצדיק הייסע מילך (ניט געזודענע) אנשטאט געזודענע וואסער. זיי וועלן ליב באקומען דעם טעם פאסטום!

INSTANT POSTUM
A BEVERAGE

עלטערן פארשטייען דער בייביס שפראך

"מיר האבן געדיינקט אז מיר גייען פארלירן אונזער בייבי, ווען עס האבן זיך איר נעשניטן ציינדלאך", האט געזאגט א מוטער פון קענטאקי. "זי האט קיין זאך נים געקאנט פארדייען און איז געווארן מאגערער יערן טאג. נאך איינע פון אירע שרעקעדיקע, וויינענדיקע נעכט, האב איך זיך דערמאנט אויף קאסטאריא און איך האב עס געקויפט. עטלאכע טראפפנס האבן געמאכט צו פילן זי באקוועם, און נאר עטלאכע דאזעס איז עס נאר געווארן אן אנדער קינד". דאקטוירים איבעראל רע־קאמענדירן די ריינע־גרינצייג ניט שע־לאכע פלעטשער'ס קאסטאריא פאר פאר־קילונגען, פארשטאפונג, בויך־ווייטיק און אנדערע קראנקהייטן פון בייביס און קינ־דער, און מיליאנען מוטערס ו ו י י ס ן אז דער איינפלוס פון קאסטאריא איז דער בעסטער. היט אייך פון אימיטאציעס. די פלעטשער אונטערשריפט איז דער צייכן פון ריכטיקער קאסטאריא.

אין רידזשענט טעאטער

עמיל דזשענינגס, דער וועלט באריט־טער מואוויע סטאר, שפילט היינט אין רי־דזשענט טעאטער, אין דער באריטער ביל־ד "בליו ענדזשעל", אין דער ראל פון א פראפעסאר אין א דייטשיש אונזווער־סיטעט. דורך זיין מאגנעל אין דערפארונג א קאבאריי אקטריסע, וואוערבאר גע־שפילט פון דער באריטער אקטריסע מאר־לין דייטריטש.

אלע וויין די גרויסקייט פון עמיל דזשענינגס קונסט, און דערפאר זאל קיי־נער ניט פארפעלן צו זעען דעם באריטן אקטיאר אין דער באריטער־ביל־ד.

קונסט אוצר ווערט 10 מיליאן דאלאר בייט אי־בער צו מזיי

ניו־יארק, אפר. 15 (איטא). — די באר־ימטע 10־מיליאן דאלארדיקע קונסט־זאמלונג פונ'ם פארשטארבענעם מייקל פרידסאם איז אפגעזאגט געווארן פאר'ן מעטראפאליטען מוזיי פון קונסט. דריי סומען, א סך־הכל פון 60 טויזנט דאלאר איז פון אים אפגעזאגט געווארן פאר אי־דישע אינסטיטוציעס, און אן ענלאכע סר־מע פאר ניט־אידישע.

זיין באדן איינגטון איז איבערגעלאזן געווארן פאר בילדונג און פאר צדקה.

מארים סיגאל ע"ה

צו מרם. סיגאל, צו אירע קינ־דער און צו דער גאנצער פאמי־ליע דריקן מיר אויס אונזער טיפסטן מיטגעפיל אין זייער גרויסן פארלוסט. מיר ווינ־שען זיי נעטרייסט צו ווערן און מער פון קיין צער ניט וויסן.

מר. און מרס. מ. נאזיק

און פאמיליע

מר. און מרס. פ. ה. נאזיק

ברכה דינה עדעל ע"ה

מיר דריקן אויס אונזער טיפ־סטען צער צו דער פאמיליע ע"דעל אין דעם שווערן אומגליק וואס האט זיי געטראפן דורכ'ן פארלוסט פון זייערער טייערער מוטער, מרת ברכה דינה עדעל ע"ה. מיר ווינשן אייך נעטרייסט צו ווערן און מער פון קיין צער ניט וויסן.

פאמיליע סקולסקי

ברוך בארסקי ע"ה

צו די קינדער און צו דער גאנ־צער פאמיליע דריקן מיר אויס אונזער טיפסטן מיטגעפיל אין זייער גרויסן פארלוסט. מיר ווינ־שען זיי נעטרייסט צו ווערן און מער פון קיין צער ניט וויסן.

די אידישע מיידלאך פון סורעס ברידער שאפ

פריינטלאכע פארטרויאלאכקייטן

"ווען ניט—

דער קליינער רויטער ביכל

וואלטן מיר ניט געקאנט קויפן דאס הויז"

דאס איז וואס דער קליינער רויטער "פעס בוק" פון דעם פראווינציעלן סייווינגס אפיס טוט פאר הונדערטער יונגע מענשן אין ווינני־פעג אויצט.

זיי שפארן פאר הייסקן, פאר בילדונג, און פאר אנדערע זאכן וואס מאכן מענשן גלייכלאך. זיי שפארן וואו עס באצאלט זיך זיי צו שפא־רען און וואו עס איז אסמייסטן באקוועם.

וואס טוט איר ?

פארוואס ניט לאזן אייער איינענעם אפיס העלפן אייך שפארן און זיין גליקלאך?

אלץ וואס איר דארפט צו אנפאנגען איז $1.00, און איר קאנט צוגעבן אדער ארויסנע־מען צווישן די שטונדן פון 10 פרי ביז 6 נ.מ. טעגלאך, אדער שבת פון 9.30 ביז 1 ביימאג.

Province of Manitoba
Savings Office
Donald St. at Ellice
or 984 Main St.
Winnipeg

QUEENS THEATRE

היינט אָוונט

יעקב קאהן (בערלין) קאמפ.

אין דער

אייניקע כלה

פרייטאג און שבת אָוונט

15 — נומערן געזאנג — 15

לאכן — זינגען — טאנצן

די יעקב קאהן (בערלין) קאמפאני

אין

מאטעלע באסיאק

זונטאג אָוונט א גרויסער קאנצערט

שניידט אויס דעם אנאנס און ברייננט אים אין מעאטער. נום פאר 25 סענט — סענטער

REGENT

MAIN STREET — NEAR LOGAN

היינט ווערט געוויזן

צוויי גרויסע אייראפייאישע סטארס

עמיל דזשענינגס

און

מארלין דייטריטש

אין די

בלין ענדזשעל

דערוואקסענע צו יעדער צייט 25 סענט

NEW PALACE THEATRE

היינט ווערט געוויזן צום לעצטן מאל

רעזורעקשאן

טאלסטאיס באריטע מייסטערווערק

מיט דזשאן באלס און לופע וועלעז

א מאס-מיטינג

פון דער ווינניפעג שטאט קאמיטע

דאנערשטאג דעם 16טן אפריל, 8.30 אין אונטן

אין גרויסן תלמוד תורה זאל.

וואו איך וועט הערן איבערראשנדע נייעס

אונזער ווירדיקער רב חיים צבי בר' יוסף הערסאן וועט פארשטעלן די נייע שוחטים און וועט זיין דער הויפט רעדנער.

קומט אין מאסן! דער מיטינג איז פון גרויס וויכטיקייט פאר אלע ווינניפעגער אידן

מיט אכטונג,

די ווינניפעגער שטאט קאמיטע

Classified Section — קלאסיפייד סעקשען

ספעציעלע פריזן פאר ארוועטרטייזינג אין דער קלאסיפיצירטער אפטיילונג

איין מאל, 5 ס. פער "אנייט לייז"	פאר 3 מאנאטן. $2.15
פאר א וואך, 20 ס. "	פאר 6 מאנאטן. $4.00
פאר א מאנאט, 75 ס.	פאר 1 יאר, $7.50

:: פערזענלאכעס ::
PERSONAL

לייף אינשורענס
בעסער צו האבן א פאליסי און ניט דאס עס, איידער דארפן דאס און ניט האבן.
P. A. TEMPLETON
807 Electric Railway Chambers
Phone 89 688

טייפרייטערס
באנקראט סייל, רעמינגטאן, אנדערוואוד. וואוד־סטאק און א. וו.
T. A. WEIR
Ph 28 800 247 Notre Dame Ph. 24 783

היים און אפיס פורניטשור פארלאנגט
פאר מזומן געלט.
KILSHAW'S
Auctioneers
Canada Bldg. Phone 29 040

AACTIVE MESSENGER & TRANSFER
פורניטשור געמופט
PH. 26 062 121 ALBERT ST.

סעקאנד הענד קעש רעדזשיסטערס
אויב איר זוכט א גוטן סעקאנד הענד קעש רעדזשיסטער, קומט מיט אזן אונזער גרויסן סטאק פון געבוצטע רעדזשיסטערס צו זייער ספעציעלע נידעריקע פרייזן. לייכטע טערמינען. קיין אינטערעסט. אין יעדער רעדזשיסטער איז גארענטירט.
PHONE 86 293 354 DONALD ST.
THE NATIONAL CASH REGISTER COMPANY OF CANADA, LIMITED

אינשורענס
עס וועט זיך אייך באצאלן זעען די עלטסטע און ראיעלסטע לעבנס, פייער און אוטומאביל קאמפאניס.
ריל עסטייט
שנעלע, ארנטלאכע באהאנדלונג פאר קויפער און פארקויפער. מארטגעדזשעס און לאנס אונזער ספעציאליטעט.
שיפס קארטן און געלט שיקנג
דורך "באלטיק אמעריקא ליין".
געשעפט געלעגנהייטן
דער גרעסטער אויסוואל פון גוטע גע־שעפטן אין שטאט און אין קאנטרי.
ווענן אינשורענס, געשעפט־אנגעלעגענ־הייטן און ריעל עסטייט, זעט
ח. פערלמאן און נ. זעלטשען
MUTUAL AGENCIES
874 Main St. Phone 51 000

A. MUIR
אוטומאביל־ריפעירער
רוקא פינישינג סטייזשאן
פענדערס אין באדי ריפעירס
376 FURBY ST.
PH. 33 255

:: צו פארקויפן ::
FOR SALE

א 7 רום נייע סטאקא באנגאלאו, אוק פיניש־ינג, פייער פלייס, הייסע וואסער באהייצונג, ניי אויסגעדעקאירט, נאקאל בלאק פון מיין סטריט. מון פארקויפס וועגן באלד פאר א זייער ביליקן פרייז.

סוויטס פון 2 ביז 5 רומס, אין די בעס־טע בלאקס, צו פארדיינגען. רענט פון $30 א מאנאט און מער.

געלט צו לייען אויף 6½ פראצענט.

אינשורענס פאר אלערליי צוועקן.

Sheps Agencies Ltd.
804 מיין סטריט
טעלעפאנס 761 55 און 58 807

S S S S S S S S S S

א שיינע סטאקא היים פון 6 גרויסע רומס מיט מייפל פלארס און אוק פיניש אונטן. דריי גרויסע ליכטיקע בעדרומס און באר אויבן. די דאזיקע היים שטייט אויף א 33 פוס לאט מיט א גרויסן גאר־ראדש, אויף אינקסטער בולווארד און איז גוט ווערט $5,600. די פארנישור קאסט דעם אייגנטימער $3,000, אין פון די בעס־טע אין שליסט איין אלצדיינג וואס איר דארפט. — אפילו די נעשיר. מיר זיינען אינסטרוירט צו פארקויפן אלצדיינג פאר דעם זייער נידריגן פרייז פון $6,000. מיט דיזאנאיבל קעש פיימענט. דאס וועט פארקויפט ווערן שנעל פאר דעם דאזיקן פרייז. איילט זיך צו. רופט באלד אפ פאר אפאינטמענט צו באטראכטן.

MR. LAWRIE, OF
J. J. SWANSON & CO. LTD.
601 Paris Bldg., Phone 26 349
אונטן 56 471

נעשעפט געלעגנהייטן
Business Opportunities

אפארטמענט בלאק, 13 סוויטס, יער־לאכער רענט $7,500. וועט פארבייטן אויף אנדערע אפארטמענט אדער שטאטיקע פרא־פערטי, פרייז $42,000.

אפארטמענט בלאק, 28 סוויטס, אלע פארדענט, יערלאכער רענט $15,500. פרייז $85,000.

SCOTT REALTY CO. Ltd.
11 C.P.R. Office Bldg. Phone 89 644

:: שטעלע פארלאנגט ::
SITUATION WANTED

עקספיריענסד בוקקיפער איז ווילליק אנצו־נעמען ארבעט ביי דער שטונדע. אינקאם טעקס פאפירן אויסגעפילט. טעלעפאנירט 27 633.

ווילליג צו ארבעטן אין קאנטרי סטאר פאר ביליק. קאן אביסל לייענען און שרייבן ענגליש, ריידן רוטעניש, דייטש. האב עקספיריענס. קאן נעמן גוטע רעפערענס. קאן לערנען מיט קינדער העבריאיש און אידיש. האב א ידיעה אויף שחיטות ער־פות אויב נויטיק. זיך ווענדן צו דאס אי־רישע וועט באקס 5293.

א באי, דאס צווייטע יאר אין לאנד, זוכט א דזשאב אין א קאנטרי דזשענעראל סטאר ווילליג צו ארבעטן פאר קליינע ווידזשעס. קאן אויך לערנען מיט קינדער אויב נויטיק זיך ווענדן צו

2301-11th Ave., Regina, Sask.

ארבעטער פארלאנגט
HELP WANTED

פארלאנג א שוחט און א מאדערנעם לע־דער פאר קינדער, גוטע געהאלט פאר דעם האלט. בלויז דער פאסיקער מאן זאל זיך אפרופן. שרייבט צו :

J. ZAITZON
Melville, Sask.
Sec., Melville Hebrew Community

גוטע באדינונג צו מעסיקע פרייזן

אויב איר דארפט איבערמופן, אדער וועל־כע עס איז, טראנספער ארבעט, טעלעפאנירט צו

סימקינס טראנספער, 52 540

איר וועט זיין זייער צופריידן אדרעסט ביי אונז אייערע

האלץ

די בעסטע האלץ צו ביליקע פרייזן

SIMKIN'S TRANSFER
456 STELLA AVE. PHONE 52 540

"רעזורעקשאן" אין פעלעס טעאטער

פארשיקט אין סיביר פאר א פארברעכן וואס זי איז ניט באגאנגען, און דער שול־דיקער מאן נייט ארוים פריי ! גראף 5. טאלסטאיס וועלט באריטמט ווערק, אלס א לעבעדיק בילד —"רעזורעקשאן" (תחית המתים), די גרעסטע ליבעס געשיכטע פון דער וועלט, ווערט היינט געוויזן אין פע־לעס טעאטער.

דאס דאזיקע בילד האט אויפגעציטערט די הערצער פון אלע צושויער וואו עס איז נאר געוויזן געווארן. דאס איז אן אמעס פארכאפנדיקע דראמע, צארטע ליבע. קאנפליקטן, ליידן און קאמף מיט נשמה און קערפער, — אן עכט רוסיש בילד פול מיט אינטערעס, שפאנונג און פיינע קונסט

זעט דעם דראמאטישן ראמאן פון א פרינץ מיט א דארפס מיידל, דזשאן באולס און לופע וועלען אין די הויפט־ראלן. א פראכטפול בילד, רייך אין אינ־האלט און אין דער אויפפירונג. לאזט ניט דורך די געלעגנהייט צו זעען און הערן דאס פיינסטע בילד וואס איז ווען פראדוצירט געווארן.

:: צו פארמיטן ::
FOR RENT

צו פארמיטן 3 רומס מיט א באר, זייער שיינע און גרויסע רומס, אפ־סטערס. פריוואטער אריינגאנג, אין 556 סטעלא עוועניו. זיך ווענדן אין 484 פלאראא עוועניו.

צו פארמיטן א גרויסן שיינעם צימער, מיט אלע באקוועמלאכקייטן. פאסנד פאר א קאפל. זיך ווענדן אין 328 מעגנוס עוו.

צו פארמיטן א סטאר, גוט פאר א גראָ־סערי און קאנפעקשענערי. גוטער לאקיי־שען אויף סעלקירק עוו. זיך ווענדן אין ארעצקיס דעפארטמענט סטאר.

צו פארמיטן א גרויסע ליכטיקע רום, פאסיק פאר א באי אדער מיידל, מיט אדער אן באדד. נוצן דעם טעלעפאן. טע־לעפאנירט 54 089.

צו פארמיטן א דריי רום סוויט אין א נייער באנגאלאו, פאר א קאפל אן קינדער. זיך ווענדן פון 9 ביז 12 פרי אדער אין אוונט אין 421 קאלעדוש עוועניו.

צו פארמיטן א סטאר צוזאמען מיט א 4 רום סוויט אין 390 סעלקירק עוועניו. באַ־הייצט מיט סטים. הייסע וואסער צו יע־דער צייט. ניי דעקאָרירט. מעסיקער רענט. טעלעפאנירט 56 061.

צו פארמיטן א צוויי רום אפיס, פאסנד פאר א דאקטאר אדער דענטיסט, קארנער סעלקירק און מעקגרעגאר, אויך א דריי רום סוויט, זיך ווענדן אין 596 סעלקירק עוועניו.

צו פארמיטן 1 אדער 2 רומס אין א פול מאדערנעם הויז, מיט אלע באקוועמלאכ־קייטן. פאסיק פאר א קאפל אדער סינגל מאן. נאענט צו א סטריט קאר. זיך ווענדן אין 345 סאלטער סטריט.